अथ विवाहपद्धतिः तत्र विवाहानुक्रम
श्लोकाः अग्निप्रणयनंवस्त्रपरिधानंसमञ्जनम् गोदोयोग
वरस्यप्राक्कन्यायाश्चानीयोर्ध्वगम् १ कन्यादानप्रतिष्ठार्थंसुव
र्णंगोश्चदक्षिणा ऋत्विङ्निष्क्रमणंचासमीपगमनंततः २
कन्यापितुःप्रेषणंसमीक्षेयामितिस्फुटम् अग्निप्रदक्षिणी
कन्योपविष्यकुशण्डिका ३ होमेवधूर्दक्षिणतोहस्तंभेतु
वामतः उपवेश्यवरश्चैनांस्विष्टकृद्धोममाचरेत् ४ संस्र
वप्राशनंपूर्णपात्रमाचार्यदक्षिणाविवाहानुक्रमश्लोकाः गी
तीकण्ठमुखोदिताः ५ अथवाग्रहणविधिः अथयथा चा

संनिश्चोतविवाहेकन्यापितावाग्दानंकरिष्ये॥ प्रथमंवाग्दानकर्म
णिनिर्विघ्नतासिद्ध्यर्थंगणेशांसंपूज्यवाग्दानसंकल्पः॥अद्येहमु
ंकरिष्यमाणकन्यादानकर्मणःपूर्वांगत्वेनवरपक्षवाग्दानंक
रिष्ये॥ततःकुंकुमाक्तानिसद्व्याणिनारिकेलादिपंचफलान्यादा
य॥॥अमुकगोत्रोऽमुकप्रवरोऽमुकवेदाध्यायीश्रीअमुकशर्म्माहंश्रीअमु
कगोत्रोत्पन्नायश्रीअमुकप्रवरायश्रीअमुकवेदाध्यायिनेश्रीअमुकशर्म
णेप्रपौत्रायश्रीअमुकशर्म्मणःपौत्रायश्रीअमुकशर्म्मणःपुत्रायश्रीअमुक
शर्म्मणोविष्णुस्वरूपिणेकन्यार्थिनेवरायश्रीअमुकगोत्रोत्पन्नश्री
अमुकप्रवरश्रीअमुकवेदांतर्गताश्रीअमुकशाखाध्यायिनोश्रीअमुकशर्म्मणःपौ प्र

ॐ अमुक गो त्र स्यामुक प्रवरस्यामुक शाखाध्यायिनो मुक शर्म
णः पौ त्रीं अमुक गो त्र स्यामुक शाखाध्यायिनो मुक शर्मणः
प्र त्रीं अमुक नाम्नीं श्रीरूपिणीं वरार्थिनीमिमां कन्यां ज्योतिर्वि
दाहिष्ठ मुहूर्तेनुभ्यं संप्रयच्छामि तत्रांगैरभिगंधाक्षतपुष्पपु
फलवस्त्रसुवर्णायुपचारैस्तामलंकुरु ॥ शिवाकमुक्तागंधा
र्थिनमवरमन्विच्छ ॥ ततः कन्याविधिवदिंद्राणीपूजनं
कुर्यात् ॥ अद्येत्यमुक गो त्रोत्पन्नामुक शर्मामुकीदेव्यहं सर्व
सौभाग्यसमृद्धये स्वर्णादिभूषणाय इंद्राण्याः पूजनं करिष्ये ॥ पू जा
मंत्रो ॥ देवेंद्राणि नमस्तुभ्यं देवेंद्रप्रियभाविनी ॥ वरं सौभाग्यमारो

यंपुत्रलाभंचेद्गृहे धान्येरिंधनंचेद्गृहेष्वग्निर्न
शोदेद्गृहेषुचेद्गृहेसर्वकार्यकृमिवः॥ इतिमंत्रांडन्द्राणि
पूजयेत्॥ इतिगृहानविधिः॥ ततोवैवाहिकापूर्वे अन
यमेअवेषुतृतीयेदिवसेसंस्कार्यायाःकन्यायाः संस्कार्य
स्यपुत्रस्यचपित्रादिसर्वारम्भंकुर्य्यात॥ आचारात चुल्लीनिर्माण
पुरन्ध्रीद्वारमृत्स्नानानायसंशोध्य॥ तस्यांत्रिशृंगांचुल्लींसइयां
निर्माय गोमयेनोपलिप्य॥ तण्डुलपिष्टोदकेनोपलिप्य सर्वारम्भल
क्षणात्माकुसुगन्धिस्वच्छतैलहरिद्रासिद्धार्थकल्काद्युद्वर्तनपूर्वकं को
ष्णोदकाभ्यांस्नानाथः॥ पित्रादिपात्रस्थ पिष्टातकलिखितपी

ॐ संस्थाप्य संस्थाप्य धौतानि वासांसि परिधाय स्वसमीपमा
नाय स्वासनेसमुपवेश्य आचम्य गणेशपूजनं कुर्यात ॥
तत्र संकल्पः अद्येत्यमुकोऽहममुकगोत्रः कन्यायाः पुत्रस्य
वाकरिष्यमाणविवाहसंस्कारकर्मणः सर्वारंभकर्मणि
निर्विघ्नतायाकार्यसिद्ध्यैमगवतोगणेश्वरस्यपूजनंकरि
ष्ये ईतिसंकल्पः ॥ यथाविधिगणेशंसंपूज्य आचम्यसद्र
व्यासिद्धावस्वस्यवोवापोटलीकाःक्षाधारंकाचुल्यांरंधं
नावकाढेरंकानावट्यांचयच्छकाढेवस्वपूतंसुगंधिसुर
भिद्रव्यंनिक्षिप्यअपटचराःअक्षताइडाःअनेउमुकाःअक

यशः अरुस्राः अलोलुपाः सत्यज्ञाः पुरंध्रीजनाः तद्वत्
पिष्टातकस्वस्तिकांकितयोनिगोधूमचूर्णसौभाग्यकारिपा
दाभ्यंक्त्वा पंचैव कन्यानयेत्सवस्त्रान्नाद्याम्भंकारयेत्
अथपूर्वंगविधिः । विवाहदिनात्पूर्वदिनेगस्मिन्नेवदिनेवा ।
पित्राद्यैः पाणिग्रहणाभ्यंगस्नानः अपेतनोस्नाविमितावा
सा उभास्नेपांकुरुकः उपविशेत्यस्य पाणिग्रहीतंसंस्कार्य
मन्त्रेत्यंचोपविशेत् गणेशमातृविधिनासमभ्यर्च्य प्रधानसंक
ल्पंकुर्यात् अग्निंसंस्थाप्य अग्नेरुत्तरेअमुकगोत्रोऽमुक
शर्माहंअमुकगोत्रस्यअमुकशर्मणोमम अमुकगोत्रायाः कन्यायाः बीजगर्भसमुद्भवै

नोनिक्ष्णद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मत्पुत्रीसत्कर्मप्रजोत्पाद
नद्रव्यपरिग्रहेऽधिकारसिद्ध्यर्थं पुत्रपक्षे अमुकगोत्र
स्यपुत्रस्यपक्षासत्कर्मप्रजोत्पादपूर्वकसकलगार्हस्थ्यसि
द्ध्येऽत्यादिसंकल्पमाचार्यपूजाम्युदयिकपुण्याहवाचनानि।
विधाय कलशस्थापनंकृत्वा॥ नवग्रहानावाहसंपूज्य
तौल्येचन्द्रनादिनालिखितयोर्जामित्रयोःपूजनंकन्या
दानानुकारयेत्॥ संकल्पः॥ अद्येत्यादिश्रीमुगशिरमुकीर्तं।
सूर्यसोमाद्यसमस्तग्रहयेविवाहकर्म्मणःपूर्वांगत्वेनतेषांवे
जौमिथुनयोःपूजनंकरिष्येतदंगत्वेनादौगणेशपूजनंकरिष्ये॥

जोगिन्येसुप्रतिष्ठितोवरदोभवतम् ध्यानम् सिंहासनस्थोरवि
र्भीमर्थालेकारसंयुतम् पितांवस्त्रंगरेकंचन्यूर्द्धिक्षाशेखरं
वरंकरेणाधःसुधापूर्णकलशंदक्षिणेतनु वरंचामयेवा
मेनाश्लिष्यचानुप्रियाम् २ एवंध्यात्वापूज्यंचैःपुरायमा
जस्यपार्श्वियःपूजामंत्रः जोगिन्यमेश्वानसर्वमंगलदा
यक पूजांगृह्णगृह्णदेवेशसर्वयंगलंकुरुकुरुमेंचेरा
पार्थिनीगरागजनांतंसंपूज्य कन्यारेत्प्रमाणानसप्तविंश
तीतंतुभिः वर्तिकांदीपेपत्यश्चाघृतसमन्वितेनवे एवंवर्तिका
प्रज्वाल्यसम्पूज्यभोजनीयाश्चयत्नश्चसुवासिन्यःसुपूजिताः

दशाक्षं पंचपुष्पं वा हिरण्येनापतोषयेत् अत्रकात्यायनीमन्त्र
स्यैश्वरीपूजनमपिकार्य्यम् ततःकन्यास्तेकंकणंव
ध्नीयात् तीलकायाणिकंचदद्यात् इतिकन्यापक्षेपर्वोगवि
धिः अथवरपक्षेवरेणापिवात्मपूर्वदिनेतद्दिनेवा नित्यं
कर्मवैश्वदेवांतंकृत्वाशुचिः शुक्लवासाः वरस्त्रभ्यंगपूर्वकं
पलाशैः संस्नापशुभासनेप्राङ्मुखउपविश्याचम्य अर्घ्यपा
त्रंविधायप्राणानायम्यदेशकालस्मरणंतोअमुकोहंअमुकग
शर्म्मणपुत्रस्यविवाहकर्मणिनिर्विघ्नतयाकार्यसिद्ध्येपूर्वोग
त्वेनश्रीमगवोगणेश्वरस्यपूजनंकरिष्येइतिपठ्वाविधि

गणेशंसमभ्यर्च्य प्रधानसंकल्पंकुर्यात् अद्येऽमुकादिदेश
कालकीर्तनांते अमुकगोत्रोऽमुकशर्माऽहं
मोक्षेऽमुकगणेशस्यपुत्रस्यैवपितृमनुष्यर्णपाकरण
द्वारा धर्मप्रजोत्पादनसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीतये विवा
हाग्नेसंस्कारंकरिष्ये तत्पूर्वाङ्गत्वेनमातृपूजानांदिश्राद्ध
पुण्याहवाचनानिकरिष्येऽमिमातृपूजानांदिश्राद्ध
पुण्याहवाचनंविधाय कलशंसंस्थाप्य तत्रसर्वकरणसं
स्कारसंपन्नतायै समुच्चयरक्षाविधानेनकंकणमभि
मंत्र्यप्रतिमुच्य यत्नेनात्मानमत्रैनवधासुस्थीकुर्यात्

चतुर्थीकर्मविसर्जयेत् कंकोषधयश्चरक्तपिंकुरुण्टैवयास्त
कंरक्तपल्लवाः श्वेतपुष्पयसिद्धार्थशिखिपोरगलक्षः कंकोष
धयश्चेताः कौतुकाख्यानवस्त्रम्तः ततोघ्रास्त्रणान् भोजनदक्षि
णादिभिःसंतोष्य ततस्कंज्योर्विदंसुशिलंमंगलाद्रव्यसं
नंघटिकापाचयतंपुरुसंविवाहलग्ननिश्चयार्थंकन्यापितृ
ईप्रतिप्रषंप्रेषयेत् ततोवरंसात्विकैस्तैर्भोजयित्वा नेदिष्ठव
धूटेडिंडिवाविवाहलग्नंभोजयित्वासर्वंविवाहसामग्रीमुपकल्पयी
त्वावरंक्षौमकंचुकोष्णीषकटिवोद्धारियकुण्डलंग्रैवेयका
यलंकोर्मुकुटादिभिश्चालंकृत्यशिबिकादियानमारोहयित्वा

उपकल्पीतां सर्वोविवाहसामग्रीमयाः कृत्वा वस्त्रालंकारादि
भूषितामुपितांबंधुवामपुतः सपुरोहितादिद्विजोमंगलतूर्य
घोषेसा कन्यापितृगृहंव्रजेत॥ अथकन्यापितामातृजातंव
रंश्रुत्वा॥ उपकल्पितोवरपूजासामग्रीस्वसविधेश्रानाययेत्
तोरणंभुविसमुपविश्यचिरंचयेत्॥ प्राणनायम्यकलशविना
कलशंसंस्थाप तत्रयज्ञनायायसंपूज्यवरागमनंप्रतीक्षेत॥
अथवरस्यपितामातृजातस्यवरस्यजनन्यादिभ्यांनिवेदना
र्थंसफलरथिपाचसहितांसोमवेशंमनुष्यंवराभ्यांगावश्चि
च्छृंगिरूपंजिनतैलकुंकुमकंकतीकापट्टसूत्रंनापितादिकं

चेप्रेषयति ततः कन्यापितापितप्रेषितं गृहीत्वा मनुष्ययोर्मध्यागंवा
श्चर्चां कृत्वाषष्ठशक्तिनयोर्मध्यंगत्वासुभोजनंभोजयित्वा स्वय
मपिस्वोपमंमनुष्यद्वयंफलसहितंवरस्यगृहमाकारणंप्रेषयति
ततःकन्यापितानिजमंदिरद्वारागांसमाजमध्यस्थितंवरंविलोक्य
जनन्यासहवरमानेतुंकांचित्सखीनियुनक्ति सामानाय्यद्वारेयथा
शक्तिवरार्घुषितायानेतोढा वरंयानातार्यवरस्नाता श्रीफलाक्षिप्ता
दंगृहीत्वा स्वानीयस्वस्तिकादिशोभितायां भद्रासनायांसुद्यांभो
मोस्वासनेपांडुरवस्त्रोपविशेत् आचम्य प्राणानायम्य अर्घंसंस्थाप्य प्र
णवाद्यनंसंकल्पयेत् अद्येहेत्यादिअमुकराशिस्थेसूर्येअमुकराशिस्थे चं
द्रेसतिअमुकगोत्रस्यामुकशर्मणोमम कन्यायनोगत्वेनयाग्यनंकरिष्ये इतिसंकल्प्य कुंकुमाक्तानिपं

चपंगोपलान्यासयश्चमुकगो चोऽमुकप्रवरोऽमुकवेदांतर्गतामुकशा
खाध्यायीश्रमुकशर्म्माहंश्रमुकगो चस्यामुकशर्म्मणःप्रपौचायश्रमुकशर्म
णःपौचायश्रमुकशर्म्मणःपुचायश्रमुकशर्म्मणेविष्णुस्वरूपीगोकन्यार्थि
नेवरायश्रमुकगो चस्यामुकप्रवरस्यामुकवेदांतर्गतामुकशाखाध्यायिनो
ऽमुकशर्म्मणःप्रपौचीश्रमुकशर्म्मणःपौचीश्रमुकशर्म्मणःपुचीश्र।
मुकनाम्नीश्रीरूपिणीवरार्थिनींकन्यांउद्वर्धिष्णुरिष्ठेमुहूर्तेतुभ्यं
दास्येतत्प्रतिगृह्यतांइमेगंधाक्षतापुष्पपुंगीफलद्रव्यमधुपर्काछा
दनैरलंकृत्यगोद्वयोपेतांप्रायुंक्षि।इतिवाक्यंततःपुनर
र्घंसंस्थाप्यवरणंसंकल्पंकुर्यात्।श्रेष्ठेत्याद्यश्रमुकगो चोऽमुकरा
शिरमुकशर्म्माहंकरिष्यमाणाकन्यादानप्रतिग्रहसंकल्पागत

वरसपूजनंपूर्वकंवरणंकरिष्ये तत्पूर्वांगत्वेनवरकन्ययोःपाणिग्र
हणकर्मणिआचार्यकर्मकर्तुश्चाचार्यस्यपूजनंवरणंचकरिष्ये प्र
थमंआचार्योपरमित्वायेतिमंत्रेणअर्घंदत्वाआचार्यस्यपाद्य
क्षालनार्थंपादौप्रक्षालयामि आपइदमित्यनेनस्वभावेनवः स
मीहितायोर्पणकामधेनवः अपारसंसारसमुद्रसेतवः पुनंतुमांप्र
यतापरांसवः इत्याचार्यपादौप्रक्षाल्य गंधमुद्राभिर्गंधंदत्वा
ओंनमोब्रह्मनन्नोपेतिअक्षतापुष्पमालादिभिःसमभ्यर्च्य सम्पादितांछो
नार्घेणआचार्यसमुखःअर्घोअर्घोघः प्रतिगृह्यतामोंअर्घंप्रतिगृ
ह्णामीत्याचार्यःप्रतिब्रूयात् ततःकन्यापितावरणसामग्रींकरेकृत्वा
ग्निर्गंधाक्षतापुष्पदूर्वाफलयज्ञोपवीतद्रव्यवस्त्रालंकरेणपुष्पमा

नामिर्वक्तव्योविवाहकर्मणि आचार्यकर्मकर्तुराचार्येणनाम
ङ्कृतो आचार्यश्चात्मप्रतिरूपतोमातिप्रतिरूपात् आचार्यस्त
थासर्वेऽतिसंप्रार्थ्य पुनरर्घंदद्यात् ॐ अर्घोघोर्घः प्रतिगृह्यताम
अहंप्रतिगृह्णामि ततःकन्यापितासम्यादितामङ्गामर्घंदत्वोः क
रा उदाय वरायाभिमुखंनिवेशयेत् ततः आचार्यप्रमुखाः वरण
स्त्रीयमेनमंचं यथाशाखमुच्चैः पठेयुः ॐ अथवंरुणोवलवधवे
देवास्तासऽहंसोमंप्रेषंजिगे तासोदनंवरुंसमऽहंयंजिप्रेण
उदमंऽहंजुरुवदितासाहंरुणीतो अथवंरुणोतंरुंदवे
कंचसुकुमारोवंरुणीतेसोमेसर्वसमऽहंजेतासाहंरुणीतो अथवा
गन्धऽउपनऽउपमुञ्चतोअग्नेऽच्छेदायनंमंप्रवेशायच ऊः

तोवगच्छसंवसवात्मानमेवेमेकुरुष्वात्मिसंवसव तस्मात्तवगच्छेया
वःसज्ञानतोस्यमेवैनद्दसमभिसज्ञानतोतापश्नोमेवैतद्मेप्रतिती
ष्यतितस्मात्तवगत्वाप्यानस्यउपामंत्रयतेऽसंश्रजगामगोतमोयत्र
प्रवाहणस्यजैवलेरास्तास्यासनमाहर्योरुकमाहरयाश्चका
रपाद्यमर्घञ्चकारसहोवाचवरंभवतेगोतमायद्यद्धितसेवा
चमिज्ञवोतमरुषवरेणानुकुरुष्वनोवाचमृभावात्सन्मेरुतीति
सहोवाचदेवेषुवैगोतमतदस्मानुषाणांश्रेष्ठोसहोवाचविज्ञाये
तेत्यस्तिहिरण्यमपाचंगाःअश्वानांयस्मादासानांपरिवाहणंपरि
धानानांमाहोमहान्पर्यनास्यावधान्योरुषसर्वंसवैगोतमतीर्थं
नोक्तासऽएवैभ्यस्तम्भवतीतिवाचाहममेवपूर्वमुपनयन्ति

सङ्ग्रामपनकीर्त्याऽवाचवाचस्पुवाचः। अतिपठावगणश्चंकुमर्घ
नीवेदयेत यथा अङ्गिः शीर्षः कुणाग्रेश्चश्चावदतास्तुनैः यवैः सि
द्धार्थकैश्चैव श्रवणैर्घः प्रकिर्तितः अङ्गानितु नमौस्तुप्रयत
संस्कृधेशिरसिपादयोः जानुपंपुरेयचैकेश्रंजोर्घः प्रकीर्तितः
अर्घदानमंत्रः आगतोसिवरश्रेष्ठसर्वकामार्थसिद्धये प्रतियत्नम
योमिअर्घंगृह्णनमोस्तुते ओंश्रसोयस्तामोऽश्रुणऽआवधुःसुम
ङ्गलःपेवेनर्शंरुद्रऽअभितोरिक्षन्तिताः सहस्रंगोवेषाऽएडऽएम
ऽअसावोयमर्पतिनीलग्रीवोविलोहितः उतैनंगोपाऽअदृश्र
न्नदृश्रन्नुदहार्यः सदृष्टोमृडयातिनः। अर्घमर्घंदत्वा नमोस्तुनना
वेतिगंधाक्षतपुष्पमालाभिर्वस्त्रंसमभ्यर्चयेत्तामग्नेःसेऽहो

ना रश्मिर्गन्धास्तपुष्पदीपद्रव्ययज्ञोपवीतांश्चतपादुकोपानद्युग्मम्
नोष्णीषकंचुकटिवेष्टोपसंव्यानस्रक्खण्डकवरमुद्रिकादि
भिः कस्मिन्नागकन्याप्रतिग्रहार्थं श्रमुकगोत्रं श्रमुकप्रवरं श्र
मुकशाखिनं श्रमुकवेदाध्यायिनं श्रमुकशर्माणं विप्रमहं पिंगकन्या
र्थिनं वरत्वेनत्वामहं वृणेऽतोस्मिन्वरःप्रतिवेद्यो गोत्रवरःवस्त्र
यज्ञोपवीतस्रक्खण्डपुष्पमालाकरमुद्रिकाधारणंविधाय मुच्चाहमं त्रं
जपेत् ओंसुयन्ताऽमन्त्रियाभरपाऽसुकर्म्मामुष्येनसुश्रोत्रीयाभ्यांस
म इति तत आचार्यःवरञ्च उत्थाय यजमानायतीलकशीर्षाणि।
कंकुर्योत्तमं त्रञ्च ओंश्रेयोमसंवरुणोराजासोमोनमशीय
मणेयाऽश्विभ्योमयंप्रतिग्रहीष्ये २ ओंवरुणोयेयामसंव

ह्मणोरनुसोऽप्रोदनुःस्यात्यग्निपात्रस्यचःस्रुचिमयोमंप्रति
गृह्णीचो३ऽजोयमायत्यामंवह्मणोरनुसोऽप्रोदमग्नियहोयाचः
स्रुचिमयोमंप्रतिगृह्णीचो४ऽजोकोयाकामायत्वयाकामोयाकामा
यत्वयाकामोयाकामःप्रतीहीताकामेनतोऽजिमंचाग्निंप्रतिगृ
ह्णामिःसुवाग्निनीग्निवैस्वमहानीराजनंकारयेत्॥ऽग्निरस्त्वर्थे
विधिः॥ततऽउभयपक्षीयावाद्यपुरस्सरंसन्निवाचनंपठेत्तो विवाहण
लापांप्रविशेयुः॥ततःकन्यापितावरंपांडुकेवलाग्रेस्थानेसमुपवेश
यत्याचार्योऽग्निनकेशाश्मश्रुसमये वरमपिचादीनामन्येषांनेदिष्ठ
बांधवानांचनिजकमालाद्यभिःपूजनंविधायसुखोपविष्टंकुर्यात्॥
ततःप्राङ्मुखंवरंपश्चिमाभिमुखींकन्यांसमुपवेश्य स्वयंताउदङ्मु
खोभूत्वाश्वेतितोविवाहसामग्रीयथास्थानमासाद्यकंकवलादि

नाश्रन्तर्पटं विधाय स्वासन उपविश्य मधुपर्कोक्तवस्त्रमर्चयेत् दीपं प्र
ज्वाल्य आचम्य अर्घं संस्थाप्य प्राणायामं कृत्वा अमुकेऽहि संकीर्त्य
अमुकराशिस्थामुकशर्माहं कन्यासनप्रतिग्रहार्थं गृहागतं स्नातकं व
रं मधुपर्कार्चयिष्ये तथावरोऽपि अर्घं संस्थाप्य अमुकराशिस्थामुकश
र्माहं मधुपर्कप्रजाग्रद्वर्चयजुःशाखोक्तविधिनार्चयिष्ये इति सं
कल्य मधुपर्कं गृह्णीयात् मधुपर्कविधिस्तु वरणशाखोक्तः कार्यः तत्र पा
रस्करस्तु यः स्वशाखोपरित्यजपरशाखासमाश्रयेत् दुर्मेधाः सतु
वीज्ञेयोमोघंतत्तस्यचेष्टितं षडुर्ध्वमर्चयाचार्यं ऋत्विक्वैवाहिकं राजा
प्रियः स्नातकश्चेति एतान्प्रतिसंवत्सरागतानर्चयेयुः यस्यमासान्तरित्व
जः स्यात् अथयजमानः पीठासनमास्तीर्य साधुभवानास्तामर्चयिष्या

मोमवंतमिति ओंअर्घय श्रीवरस्वाहेतिः गोचर्मपुरुषः विष्टरं
पाद्यं पाद्यपुरुषं अर्घ्यं आचमनीयं मधुपर्कं दधिमधुघृतं अपिहि
तंकांस्यनयनंकांस्यंवा समीपमानयंति अथयजमानरक्तंविष्टर
मासयतिरक्षेति यजमानपक्षीयोन्यःकश्चिद्ब्राह्मणो विष्टरोविष्टरो
विष्टरःप्रतिच्छ श्रावयति प्रतिगृह्यतामितिसक्रुत्पायजमानो
दक्षिणस्यांसस्योर्ध्वाति वरस्य प्रतिगृह्णामीत्युक्त्वोदग्रंविष्टरं तू
ष्णीमासीनः ओंवर्षोस्मीत्यापर्वणाऋषिरनुष्टुप्छंदोविष्टरोदेवता
उपवेशनेविनियोगः ओंवर्षोस्मिसमानानामुद्यतामिवसूर्यः समा
नमभितिष्ठामियोमाकश्चाभ्युरासतो अनेनमंत्रेणाविष्टमुदग्रमा
सनेनिधाय तदुपरिउपविशति गौःपाद्यं प्रतिगृह्यतामितिब्रूयात्

आचिनोवरःप्रतिगृह्णमित्युक्त्वाप्रतिगृह्य तत्पात्रंभूमौनिधायाज्ञलि
नाजलमादायदक्षिणंपादंप्रक्षालयति ॥ किंजोदोसीतिप्रजाप
तीऋषिर्यजुष्टुप्छन्दआपोदेवतादक्षिणपादप्रक्षालनेविनियोगः
ॐविराजोदोहमिविराजोदोहमशीयमयिपाद्यायैविराजोदोहः ॥ इति
मंत्रेणप्रथमंदक्षिणंपादंप्रक्षाल्य अनेनैववामंपादंप्रक्षालयेत् त
त्रियादीनांतुवामंप्रथमम् अत्रावसरेवरोयथाशक्तिकल्प
ग्रंथंदत्वा गृह्यमानीय ॥ अद्येत्यमुकोहंममाममन्तर्हृदयंजो
धेरुद्धवर्गेसर्वतोमदेनेर्यगोवर्षफलेप्सयाचक्षुरस्यानास्थि
तांआदित्यादिनवग्रहगणंदृष्ट्वानांदुःखदोषापशांत्यर्थंशुभानां
शुभफलाधिक्यप्राप्तेऽर्हंसुवर्णंसुवर्णनिष्क्रयीभूतंद्रव्यंवाक

न्यापत्नीयपुरोहितायराज्ञे ऽतिकलशद्रव्यंरत्नापुनर्द्वितीयंविष्कं
प्रतिगृह्णीयात् ॐविष्कोविष्कोविष्करः प्रतिगृह्यतामित्युक्तेव
रः अर्घंप्रतिगृह्णमित्युक्ता पूर्ववदर्घोसीतिमंत्रेण आसने
प्रागग्रंपादयोरर्घस्त्रान्निदधाति ततोयजमानः अर्घोर्घोर्घः
प्रतिगृह्यतामितिवदेत् वरः अर्घंप्रतिगृह्णामीत्युक्त्वाप्रतिगृ
ह्य आपःस्थेतिप्रजापतिऋषिरनुष्टुप्छन्द आपोदेवता अर्घ
प्रदानेविनियोगः ॐआपःस्थयूयमिमंसर्वंकामानवाप्नुवन्
त्वर्घमिमंचयतो अग्निमंत्रेणयथासमुद्रमित्यायर्चेण
ऋषिरनुष्टुप्छन्द आपोदेवता अर्घमिमंत्रेणविनियोगः ॐस
मुद्रंवःप्रहिणोमिस्वांयोनिमभिगच्छत अरिष्टस्माकंवीरमा

परमेष्ठिमनयऽइति अपआचमनीयंऽप्रतिगृह्णामि वरुणप्रति
गृह्णीष्वेत्याह प्रतिगृह्य आसनमिति परमेष्ठि रूपमेव
तीर्थंरूपाऽआपःदेवताःआचमनेविनियोगः ॐआगत्यशमसर्व
रूपमर्घ्यमात्मकुलीयप्रजानामधिपतीरूपंतानामस्तोन्न
ज्ञातमंचेणसक्षदाचम्य ततःतस्मीसातीचमनंकुर्यात् अथ
मधुपर्कोमधुपर्कोमधुपर्कः प्रतिगृह्णामियुक्तादधिम
धुघृतंकांस्यपात्रस्थापितं कांस्येनपिहितंमधुपर्केवरायः
निवेदयतिवरुणप्रतिगृह्णीष्वेत्याह जामानस्तोक्षीरंम
धुपर्कोमित्यमन्त्रंपठति मित्रस्यावऽइतिऋस्यतिऋषि
र्यजुछन्दोमधुपर्कोदेवतामधुपर्कप्रक्षणेविनियोगः ॐमित्र

स्यावचक्षुषासर्वाणिभूतानिसमीक्षन्तामित्रस्यचक्षुषासर्वाणि
भूतानिसमीक्षेमित्रस्यचक्षुषासमीक्षामहे इतिप्रतीक्ष्य एवस
मेतिचऋषिर्यजुश्छन्दः सवितादेवतामधुपर्के ग्रहण
विनियोगः ॐ देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां
हस्ताभ्यांप्रतिगृह्णामि इत्युक्त्वा मधुपर्कंपात्रंगृहीत्वा स्व
वामकरेनिधाय दक्षिणहस्तानामिकयाचिःप्रयोतिमिश्रयति
नमःस्यावेतिप्रजापतिर्ऋषिर्यजुश्छंदः सवितादेवतामिश्रणवि
नियोगः ॐ नमःस्यावायास्यायाऽनेयतःश्रावर्धतेतोनिष्क्रा
मि इतिमंत्रेणमधुपर्कंमक्षत्रदक्षिणमालोड्यॐ अंगुष्ठनामि
काभ्यांसक्तस्मोवर्त्तिनीत्यनामिकयाचिःप्रयोतिमिश्रयति

ऋक्षणंयक्षसाम्नः चिः प्राश्नाति यन्मधुनऽइति कुत्सऋषिर्जग
तीछंदोमधुपर्केदेवतामधुपर्कप्राशनेविनियोगः ॐ यन्म
धुनोमध्यंपरमंरूपमन्नाद्यंतेनाहंमधुनोमध्येनपरमेण रू
पेणान्नाद्येनपरोमध्योन्नादोसानीऽइति श्रनामिकांगुष्ठाभ्यांप्रा
श्नातिरूपंवपुनर्दिवारंमंचवत्प्राशनम् ॐ मधुवाताऋतायते ऽया
मिरश्मिऋग्भिःप्राऽचंप्रतिमंचंवाचिःप्राशनंकृत्वा प्राश्नित
शेषंशिष्यायपुत्रायवोत्तरश्रोत्रिनायदद्यात् सर्वंवाप्राश्नीया
त् पूर्वस्यांदिशिश्रंसंयेवाक्षिपेत् ततश्चायम्य प्राणानायम्य
श्रंगान्युपस्पृशेत्यथादक्षिणकरांगुष्ठेनसंस्तामिस्तिस्रभिस्त

र्जनीमध्यमानामिकाभिः वाङ्मे श्रोत्रेस्तु इतिमुखंस्पृशेत् अंगुष्ठ
प्रदेशिनीभ्यां नासोर्मेप्राणोस्त्विति नासिकाभ्यम् अंगुष्ठप्रदेशि
न्यनामिकाभिः अक्षोर्मेचक्षुरस्त्विति चक्षुषी तथैव कर्णयोर्मेश्रो
मस्त्विति कर्णौसंहतौ कृत्वाग्रयोर्हस्तयोर्मेबलमस्त्विति बाह्वोरसंहतांगु
लीभ्यांपार्श्वाभ्यं ऊर्वोर्मेओजोस्त्वितियुगपदुरसि कनिष्ठांगुली
सनाभिमन्त्रमेमऽइतिशिरःप्रभृतिपादपर्यंतं श्रोत्रेण तृतीं
यहस्तमात्मनोयजमानः स्वङ्गप्रतिनिधिंकृत्वाऽमयायः शंगो
भिः श्रोत्रियाऽमित्यऽएवमात्मानमभिमुखंचक्षुषेक्षेतमातरु
श्वमित्यृचाऽर्षिश्छन्दोदेवतागोरूपमंत्रलिंगोक्ता

ॐ तत्सत् श्रीगणाधिपतये नमः लक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः उमामहेश्वराभ्यां नमः
शचीपुरंदराभ्यां नमः मातृपितृचरणकमलेभ्यो नमः इष्टदेवताभ्यो नमः कुलदेवताभ्यो नमः
ग्रामदेवताभ्यो नमः स्थानदेवताभ्यो नमः वास्तुदेवताभ्यो नमः सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः
सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः एतत्कर्मप्रधानदेवताभ्यो नमः हरिः ॐ तत्सत् अद्य
ब्रह्मणो द्वितीयपरार्धे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे
प्रथमचरणे जम्बूद्वीपे भरतखण्डे आर्यावर्तैकदेशे पुण्यक्षेत्रे कलियुगे प्रथमचरणे
शालिवाहनशके अस्मिन्वर्तमाने व्यावहारिके प्रभवादिषष्टिसंवत्सराणां मध्ये
अमुकनामसंवत्सरे दक्षिणायने शरदृतौ महामाङ्गल्यप्रदे मासानां मासोत्तमे
आश्वयुजमासे कृष्णपक्षे अमावास्यायां तिथौ इन्दुवासरे हस्तनक्षत्रे शुभयोगे
शुभकरणे एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ सकलशास्त्रश्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्तिकामः
अमुकगोत्रः अमुकशर्मा अहं मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तनित्यनैमित्तिकाखिलकर्मानुष्ठानसिद्ध्यर्थं
तथा मम अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य
अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः
अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः
अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः
अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः अमुकगोत्रस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रायाः अमुकशर्मपत्न्याः

संप्रदे इतिरथात वरुत्रस्तीयुत्कापतिरथ्यतेषुवस्त्रेषु
ओंकारयोप्रकृतिवस्त्रहर्यंस्वपंपरियो तत्रप्रथमेकन्यायाः
वस्त्रपरिधानमंत्रौ ॥ ॐजरांगच्छेतिप्रजापतीरुषिस्त्रिष्टुप्छन्देवासोदेव
तावस्त्रपरिधानेविनियोगः ॥ ॐजरांगच्छपरिधास्त्वावासोमयाभवी।
नामभिशक्तियथा यात्जीवामिशरदः शतंपुरंचीरंपतुचाननुमंय
मानोदेवतात्रेपरिधास्त्वावासः ॥ अथोत्तरीयमंत्रः याश्चानन्त्रिति
प्रजापतिरुषिस्त्रिष्टुप्छन्दवासोदेवताउत्तरीयपरिधानेविनियोगः ॥
ॐयाःश्चानन्नयर्यंयाःश्चातन्ता पाश्रेयीस्तन्नमितोतन्त
न्त्वेदीर्घेनेरंमंथयज्ञायुमतीदंपरिधास्त्वावासः ॥ अथवरःसंप
परियो परिधास्येइत्यवरेणऋषिःपंक्तिश्छन्देवासोदेवतावासः
परिधानेविनियोगः ॥ ॐपरिधास्येयशोधास्येदीर्घायुत्वायशरदश्श
तंजीवामिशरदःपुरुचीरायशोमयमिसंव्ययिष्ये ॥ अथोत्त

रोवं पशमोपेत्यार्षवर्षणऋषिः पंक्तिछन्देसिनीदेवता अग्नीय
पधिनेधिनियोगः ॐ पशमायायाग्निरिवपशोमेप्रयुक्तस्यतो
षधोभूयाच्छमविरद्यूणमाप्तिपद्यतां इति तोडिन्यमनम श्च
यकन्यापितृकन्यायैपरस्परंसमञ्जेथामितिप्रेषयित्वासम्मुखोकृ
त्यतोवरःसम्मुखोपतःपश्यन्नेवमंत्रंपठति समंजन्वीतीत्य
र्षवर्षणऋषिरनुष्टुछन्देसोमोदेवताःपरस्परमभ्यञ्जनेविनियो
गः ॐ अभ्यञ्जन्वधिष्वेवाःसमापोहृयानिनोसम्राजस्मिन्संधाता
समुद्रियाधातनो इति अथवंशगोत्रप्रवरसपिंडनिश्चयंयो
ग्यःकर्तव्यः नचक्रमाकाम्यकाम्यः ॐ ओंकारःप्रातिलोम्ना
पितृणांसर्वकर्मस्वकन्यानेयज्ञोपवनुलोमेनसम्मतः इति
नचप्रथमंकन्यापक्षीयःआशिषास्तोकंपठतो जनुषस्त्रिपुरुषेर
ऽरिष्टाव्याजाद्लिंबिश्नास्वस्त्यग्निभोढुरेनमुपमंत्रेणाधत्तं

धरम पार्वणश्राद्धमुपक्रमेजेसिद्धिमुत्तेधात: पंचशेषा वि
श्वेदेवेजनानन: पतुव:॥ विंशोत्रस्यविप्रवरस्यविंशाग्निन: विं
वेस्थायिन: विंशर्म्मण: प्रपौत्राय विंशोत्रस्यविप्रवरस्य विंशाग्नि: वि:
विंवेदाध्यायिन: विंशर्म्मणे पौत्राय विंशोत्रस्यविप्रवरस्य विंशा
ग्निन: विंवेदाध्यायिन: विंशर्म्मणा:पुत्राय: श्रायुष्मोकन्यार्थिनोवि
प्रुत्वमिच्छेविंनाम्नेदेवशर्म्मणे गोत्रवरूपेवेदाध्यायिने श्राशीर्वाद: को
पिजंपस्थापयेत्तत्रगणपतिंगौर्य्यादीन्मातृ:श्रीपतेरग्रतोमधुपर्कगोकमलया।
सहितायासने श्रायातोगच्छउपविशत्वगणपतौ चासनेदक्षिनेगोश
मुंकोत्यरिगम्बरं जलमुव:मरंमितंपातुव:॥ श्रमुकगोत्रस्यश्रमु
कप्रवरस्यश्रमुकशाखिन:श्रमुकवेदाध्यायिन:श्रमुकशर्म्मण:पौत्रा प्र
यश्रमुकगोत्रस्यश्रमुकप्रवरस्यश्रमुकशाखिन:श्रमुकवेदाध्यायिन:
श्रमुकशर्म्मणा:पौत्रायश्रमुकगोत्रस्यश्रमुकप्रवरस्यश्रमुकशाखिन:

अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पुत्रायः अमुकनाद्येविष्णुस्वरूपि
णेअमुकन्यायिनेवराय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदा
ध्यायिनः किंशर्म्मणः प्रपौत्रीं किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः
किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः पौत्रीं किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः
किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः पुत्रीं श्रीरुक्मिणीं वरार्थिनीं किंनाम्नीकन्या
मिमां यथाशास्त्रं यथाचारं यथाविधि यथाशक्ति यथावित्तं यथाकाल
प्रसिद्धमुद्दिश्योत्सृजे नमम ॥ अथोपयंपय्येत्यनुमन्त्रयते साचगृहि
ताम्यच्छेत्याह यद्यदानकिरणपुरितान्तु ॥३॥ अमुकगोत्रस्यअमुक
प्रवरस्यअमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः प्रपौ
त्रीं अमुकगोत्रस्यअमुकप्रवरस्यअमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायि
नः अमुकशर्म्मणः पौत्रीं अमुकगोत्रायअमुकप्रवरायअमुकशाखिनः अ
मुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पुत्रीं श्रीरुक्मिणीं वरार्थिनीं अमुकना
म्नीकन्यां किंगोत्रायकिंप्रवरायकिंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंश

र्म्मणः प्रपौत्राय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखाध्यायिनः किंवेदाध्यायिनः
किंशर्म्मणः पौत्राय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्या
यिनः किंशर्म्मणः पुत्राय आयुष्मतोविष्णुस्वरूपिणः कन्यार्थिने किंना
म्नेवराय अपवरकस्थीयो श्लोक ग्रहोल्लासभरणविभ्रमभ्रान्तामभ्रेखा
मधुवामभ्रूपरिरम्भनिर्भरमुरःप्रेमांधयाराधया साधुत्वदृढंमु
धामयमिति व्याहाय गोत्रसूत्रिया जानिङ्गनयुग्मितः स्मितमनोहरो।
हरिः पातुवः ४ अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्यअमुकशाखिनः अमु
कवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः प्रपौत्राय अमुकगोत्रस्य अमुक
प्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पौत्राय
अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायि
नः अमुकशर्म्मणः पुत्राय आयुष्मतोविष्णुस्वरूपिणः कन्यार्थिने अ
मुकनाम्नेवराय किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्म
णः प्रपौत्रो किंगोत्रस्यकिंप्रवरस्यकिंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किं

शर्म्मणः पौत्रीं किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेद
ध्यायिनः किंशर्म्मणः पुत्रीं आयुष्मतीं श्रीरूपिणीं कार्षिनीं किंनाम्नीं क
न्यां अयकन्यापत्नीयः रेयंवाग्विकंपयतः सुरधुनीमौलौकयंपाकोद्भ व
वेयंतद्विक्लोचनेकयमद्रिंयंसयोगतवः तस्मात्तविधात्वयाय
मुक्तोत्तरः परित्यज्यतामित्यंशैलसुतांविलक्ष्यलपितः शम्भुः जि
वाल्लुवः ॥५॥ अमुकगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अ
मुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः प्रपौत्रीं अमुकगोत्रस्य अमुकप्र
वरस्य अमुकशाखिनः अमुवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पौत्री
अमुकगोत्रस्यः अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवे
दाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पुत्रीं आयुष्मतीं श्रीरूपिणीं
वरार्थिनीं अमुकनाम्नीं कन्यां किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किं
शाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः प्रपौत्राय किंगोत्र

स्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंशर्म्मणः पौत्रा
य किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायिनः किंवे
दाध्यायिनः किंशर्म्मणः पुत्राय आयुष्मतो विष्णुस्वरूपिणो क
श्यपर्षिनेः किंनाम्ने वसवे ॥ अथवरपत्नीयः पठेत् ॥ सानन्दन्दि
व्यलक्षणसुलक्षणसौभाग्यवतीमौमाग्रहिताग्न्यासान्नासाग्रश्रेविषा
गीफणिपतीभोगसंकोचभाजी ॥ गंगेगौरीनामीमान्नामुखचित्त
कुमस्तनभरेशलणांगवैनाघकाश्चिरंवोवदनविधुतयःपा
नुचीकारवयः ॥ ६ ॥ अमुगोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशा
खिनः अमुकवेदाध्यायिनः अमुकशर्म्मणः पौत्राय तथाऽक
गोत्रस्य अमुकप्रवरस्य अमुकशाखिनः अमुकवेदाध्यायिनः ऽ
कशर्म्मणः पौत्राय आयुष्मतो विष्णुस्वरूपिणो अमुकनाम्ने वसव
किंगोत्रस्य किंप्रवरस्य किंशाखिनः किंवेदाध्यायि किंशर्म्मणः प्र

पौत्रीं तथा किंशर्म्मणः पौत्रीं तथा किंशर्म्मणः पुत्रीं श्रायुष्मतीं श्रा
पिणः वर्षयिनीं किंनास्नीक न्याम ॥ इति चिरंजीवी धारं विधा
य पत्नद्वये श्राशिषोरस्त्रीपाठः देवकांयस्मस्तिन्नो जगतिविदिता
रुक्मिणीधर्म्मपत्नीपुत्रीः प्रद्युम्नमुख्यामुनजविनीमत्नेपत्नी
राजः ॥ वत्नारण्यंकिंशोत्रजपुरवनीतावत्नामाधिकाधाश्चक
विख्यातमत्नमजयतीजगतांस्वस्तयेनन्दसूनुः ॥ ७ ॥ कौमल्यावि
शल्यवालजनिताः शीतालतालिङ्गितः सिक्तः पंक्तिरथेनसोदरम
ग्रणावपिसंवर्द्धितः रत्नस्त्रीप्रतिरोपमटनेपटुकायाश्रितानन्द
युक्तर्कंसविमुक्तयेत्नुभगवान श्रीरामकल्पद्रुमः ८ इतिपठित्वा क
न्यपित्रीचिरंजीवीधारणनि ३ वरंप्रतिवेदन तत्तः पत्नद्वयेनाशीधार
णासंकल्पः श्रद्येकेत्यादिश्रमुकगोत्नोऽहंविवाहकर्मणिश्रिजय
राकाजिस्थानीधारकर्म्मणःसागतासिद्धेऽमादत्तिणांधास्य

ग्नेयकोणसे ॐ नमस्ते ततः शुभलग्नसमागमकालेकन्यांवस्त्रभूषणा-
दिभिर्भूषयित्वागंधाक्षतपुष्पादिभिस्संपूजयेत् ॐ श्रीश्चेतन्मीत्र्यः ॐ
त्रैवश्रंयीकेः ॐ समस्तेरैव्याधिया धीतिमंत्रैः कन्यांपूजयेत् अथ
कन्यायनलग्नानुयोगेन कन्यानार्यंपश्चात्प्रार्थयेत् छा-
दो श्रायाश्चोलिकाभरणयुवतिनां तत्प्रथमं कन्यापक्षे एकस्मि
न कांस्यपात्रेसर्वफलानि सप्तनवधा नकुलपिष्टतिलमोद-
कानिसद्व्यांगसंस्थापयेत् तानिप्रत्यायऊमपेसीफलजांबीफल
नारिंगनालिकेरकदलीफल बीजपूरजम्बूजंबीरनिंबपनसाम्रफ
लपनसमानुलेपनंदेत्तत्रांगेष्वादिकांस्यपात्रेपस्थापितानि
पतिपुत्रवतीनांस्त्रीणांहस्तेनकुमारिकाभ्योदद्यात् मंत्रः ॐ याः
फलिनीर्योऽफलाःपुष्पायाश्चपुष्पिणीः एकस्तिप्रस्तानोमं
चत्वंहस इतिष्ठत्वा भद्रंकर्णेभिरितिमंत्रंपठित्वा कन्या

पकंचुकादीनि गेष्यादिकांस्यपात्रोपरिसंस्थाप्यः मंत्रः ॐघर
श्चवासः उपरक्तांत्यधिवासंपरिगलान्यमेसद्मानर्घ्यांपट्टिकांप्रा
पारवेष्यायांमणि पात्रेयमूषणानि मणिमौक्तिकहीरकगारुत्मत
प्रवालपुष्परागनीलमरकतनीलेन्द्रवैदूर्यगोमेदाद्यिरत्नघंविविधोप
लक्षणमितस्वर्णरचितकटकेयूरषडंगुलीयककांचीकलग्रैवेयक
नामिकामरणातिलकांतंकस्वर्णपुष्पकंकणकांगुलीयकवाहु
पत्र्यकिरीटहारःपुष्पादानिविविधस्वर्णरत्नखलापहस्तत्रस्थिता
निनानानामधेयानिभूषणानिगेष्यादिकांस्यपात्रोपरिस्थाप्यः मंत्रः ॐ
ॐरुपेणवोरूपंगातुवेदोविश्वेवेदाविभतुरास्पपाशयंचंद्र
दक्षिणाविचःपथाअनक्षिंतंयस्तस्थौ ॐस्वर्णघर्मःस्वाहा ॐ
स्वर्कःस्वाहास्वर्णभुक्कःस्वाहास्वर्णज्योतिःस्वाहास्वर्णस्वः स्वा
हा २ इतिदिव्यालंकारणम् अथपात्रेगोदुग्धेनघृतमाकृत्य

उभयपक्षयोः लग्नदानविधानम् यथा पिता अद्येत्यमुकोऽहं अमुकगोत्रस्य
मम वरस्य विवाहलग्नात् पञ्चदश्यां नक्षत्रगणायुष्फलनि
गमनपर्वकशुभफलप्राप्तये आदित्यादिनवग्रहाणां प्रीत्यर्थं इदं
सुवर्णात्मिकां प्रतिकृतिं इमां यथाशक्तिगोत्रनामधेयाय ॐ तत्सत् अद्य
कन्यापिता अद्येत्यमुकोऽहं अमुकगोत्रस्य मम कन्यायाः कन्याद
नलग्नात् अन्यत्समानम् इति गोदानवत् तिलपुरुषदानविधायः त
तः संकल्पं कुर्यात् मङ्गलघोषपुरस्सरं उदङ्मुखोपविष्टः कन्यापिता
प्रत्यङ्मुखोपविष्टायाः कन्यायाः दक्षिणहस्तं गृहीत्वा प्राङ्मुखोप
विष्टायकाय वरायतु कन्यादानसंकल्पं कुर्यात् कुशतिलपुष्पजला
न्यादाय पतितस्तन संतातजलधौगदापयत ॐ विष्णुः ॐ नमः
परमात्मनेश्रीपुराणपुरुषोत्तमाय ॐ तत्सत् श्रीमत्यचिन्मयनर
रूपिणोवत्सलोऽनिर्वाच्यमयाशक्तिविशिष्टाविद्यायोगात्कालक

र्मसभावाविर्भूतमङ्गलोद्गमोद्यद्दुन्दुभिवचनादिपंचके।
निर्वेदवतानिर्मितोऽकृतेऽचतुर्दशलोकात्मकेलोकेलीलयातनमध्य
वर्तिभगवतः श्रीनगरयणसागनाभिकमलोद्भवेनमकललोकपि
तामहेनप्रत्यक्षीकुर्वता तदुक्तप्रकारेणप्रजापतीप्रार्थितेनमात्म
पुरुषरूपेणामितावतारवतारेणाधिष्ठियमाणायामस्मिन्लोकसंज्ञि
तायांधरित्र्यांसप्तद्वीपसप्तसिंधुसप्तपर्वतसप्तखण्डसप्तवर्षसप्तलो
कसंनिवेशंजंबुद्वीपभरतखण्डस्यगोप्तृतयाप्रतिष्ठितायांतस्मि
ंश्चाधिष्ठितेपरिनिखिलजनपदेनोनकाख्यनिष्क्रान्तेनव
सुनिनैमिषारण्येश्रीआर्यावर्तेपुण्यक्षेत्रेहिमवत्पर्वतेकंसेश्रीभग
वन्नाभेरुक्षस्यचकालचिन्तयज्ञसंवाएवंगतेचार्यहिजिनतायांपरा
र्द्धाहिसंख्यायांश्रीव्रतणाहितीयागर्भेसहितीयपरार्द्धेतीयमुर्ते
श्रीश्वेतवाराहकल्पेप्रथमेन्वेस्वायंभुवस्वारोचिषोत्तमतामसरै

वाचाद्येपितृषण्मन्वन्तरनामभिश्चक्ष्यमाणसप्तर्षिसप्तमेवैवस्वतमन्वन्त
रेश्वष्टाविंशतितमकलियुगस्यप्रथमचरणेश्रीमदृपतिविक्रमार्कस
मयातीतसंवत्सराणांसमयेनाभिर्गीतानांषष्ठ्यानांमध्येअमुकन
मसंवत्सरेअमुकायनेअमुकर्तौअमुकमासेअमुकपक्षेअमुक
तिथौअमुकवासरेअमुकनामर्क्षवसनत्तेअमुकनामशुभनत्तेत्ते
अमुकयोगेअमुकनामकरणेअमुकनाममुहूर्तेअमुकस्यश्रीर्येअ
मुकस्येचन्द्रेअमुकस्यभौमेअमुकस्यबुधेअमुकस्येज्यगुरु अमु
कस्यशुक्रेअमुकस्यशनौअमुकस्यराहौअमुकस्यकेतौएवंगु
णविशेषविशिष्टायांअस्यांशुभपुण्यस्यांअमुकगोत्रोत्पन्नोऽमुकशर्मा
शर्मुकर्माऽमुकोऽहं अमुकगोत्रस्यामुकप्रवरस्यामुकशाखि
नोऽमुकवेदाध्यायिनोमुकशर्मणःप्रपौत्राय अमुकशर्मणःपौ
त्राय अमुकशर्मणःपुत्राय आश्वलायनसूत्रोक्तकर्मणि

अमुकनाम्नेवराय अमुकगोत्रायामुकप्रवरायामुकशर्मणेऽमुकवेद
याधिनेऽमुकशाखाध्यायिने चौ अमुकशर्मणः पौत्रीं अमुकशर्मणः
पुत्रीं श्रायुष्मतीं श्रीरूपिणीं वरयिष्ये अमुकनाम्नीमिमां कन्यां यथा
शास्त्रालंकृतां यथाशक्तयुपकल्पितयौतुकयुतां प्रजापतिदैवतां पुण्य
मोक्षणाय गृणीष्व ज्योतिष्टोमातिरात्रसमस्तफलप्राप्तिकामः मम
समस्तपितृणांनिरतिशयानन्दब्रह्मलोकावाप्तिकामायनकर्मा
ङ्गकन्यासम्प्रदानेनेयमेवामुकनाम्नीं कन्यां उमामहेश्वरप्रीतये
प्रजापतिदैवतां प्रतिगृह्णामि चौर्कर्तुं श्रावणश्रौतस्मार्त्ताग्न्या
धानप्रतिष्ठार्थमग्निसंस्थार्थमग्निमन्थनार्थं अग्निसाध्यकर्मार्थं च
प्रजापतिप्रीतये कन्यां प्रतिगृह्णामि चौ अमुकशर्मणे वराय
गोत्रायामुकप्रवरायामुकशाखाध्यायिने चौ अमुकशर्मणः पौत्रीं
अमुकशर्मणः

मिविश्वेदेवसंबंधलोकाजिगीषया १ विश्वेभ्यः सर्वहिताः मा
त्रिभ्यः सर्वदेवताः २ मांकन्याप्रयास्यामि पितृणांतारणायच २
तेनमांकन्यामिमांविप्रयच्छशक्रविसर्जिताम् ३ येचायशर्मणोनुभ्य
र्त्तांविप्रसमाश्रय ३ कन्यालक्ष्मीः समाख्याताक्रोधनाएषाःस्मृताः
तस्माकन्याप्रदानेनमेप्रीयतामिति ४ इतिकन्यादानवाक्य
नि ततःकन्याप्रयच्छेत् कन्येममाग्रतोभवाःकन्येमेदक्षिणेभवाः क
न्येमेपृष्ठतोभवाश्चयूनांमोदमाप्नुयाम ५ इतिपठित्वा श्रीलक्ष्मीना
रायणप्रीतयेवरकन्ययोःपूजनंकृत्वा प्रार्थयेत् त्रैलोक्यनाथेद
वेशमयोमंत्रयानीधे यनेनानेनसंप्रोक्तःमयाशान्तिंप्रयच्छमः
इति ततोवरः ६ देवमासविताःप्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यांमूषाह
स्ताभ्यां प्रजापतेयंप्रतिगृह्णामि यास्यारूपंतयपिथोर्थप्रतिगृह्णा
ऽश्विनोस्त्वाबाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांप्रतिगृह्णामीत्वा कामस्तुतिपठेत् ७ कांयांत

कामोऽस्तु कामायास्तु कामोऽस्तु कामः प्रतिगृह्णातु कामायेति
ऽति ततोऽनापुनःपठेत् कन्यामग्नेर्जानापालितावत्सगोत्रकम्
नुर्ध्यविप्रमयादत्तापत्नीत्वेऽपिवर्द्धिनी धर्मेऽर्थेचकामेचनातिचा
नित्यात्वपाणेर्नातिचरामितिवरः प्रतिवेदत ततोऽग्नेरुपविश्य
वन्यादानप्रतिष्ठाकर्मणा तिलकुशयवज्वलान्यादाय अद्येऽस्य
मुकोऽकन्यादानकर्मणः साङ्गतायर्थे ऽसुवर्णश्राद्धदैवंवरण
पाद्यंसमग्रदेवं तथारत्नमानंयोतुकादिकंचयथाशक्तिसमग्रदे
ऽतिसुवर्णश्राद्धं वरश्च ॐ अमुकोतिप्रतिवेदत अथाचार्यकन्या
पिताऽतिधन्यवादंयाचेत यथाशक्तियोतुकंधनसुवर्णंजातंपात्रा तथा पित्तल
णिगोत्रायश्रीमतेवरायामुकशर्मणेऽमुकगोत्रायामुकीशर्मणेऽमुकीं
केचिदेतेऽग्रेमानंवदन्तिदृष्ट्वाचारतोयंत्यक्त्वा अथाचार
कृत्वाचारपरंपरतःप्राप्तं उभयोर्वरकन्ययोरग्नेरग्रेप्रणीताग्न्यङ्क

ग्रं मंगलद्रव्यसंज्ञामाक्रम्यनिधाय इत्यपूर्णोक्तसर्वपात्रान्तरा
भिर्वैकन्यकेवस्त्रान्तरग्रन्थियज्ञोपवीतनद्धदुग्धवृक्षकलशो
परिसंस्थाप्य पात्रान्तरेत्यादि ॐ भूर्भुवः स्वः श्वश्रूस्थानीयाम्बु
पात्रेऽमुकगोत्रप्रतिष्ठापनपूर्वकमन्त्रैरिमंमाचयेति गोवसोव
धाः श्रेयसेत्यनेन लग्नात्पूर्वमम्बुवर्षोक्तविधिना श्वश्रूस
ङ्कल्पिकाभरणवाससोपशोभितेवाटकादिकेद्यात् श्वश्रूकन्या
पात्रदक्षिणासंकल्पकुर्यात् श्वश्रूत्यादि श्रमुकगोत्रेऽमुकशर्मा
ऽमुकशर्म्मासपत्नीकोऽस्मिन्पुराणोक्तफलावाप्तयश्रीन
रसिंहप्रीतयेकन्यादानकर्मणः सांगफलप्राप्तये इमाम्
रसिंहरूपिणंनानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योहिनानाशाखानट
र्तिकगायकेभ्यश्चविभज्यदास्ये ॐतत्सदित्यंकेश्वरायेशो
शेषजितरूपिणंदत्वा अभिषेकतिलकमंत्रपाठादिकंकारयेत्
श्वश्रूवस्त्रंसायंयावच्छ्वश्रूपरंश्वोवरजानिभक्षणानिवासो।

स्विकर्मविधापयंति सम्यक्श्रृंगारादिनाभूषयंति च अथ व
र, पिचाप्रज्ञामादायनिष्क्रामति अस्यापिः पिचाजनकेनमंत्रो
संकल्पदत्तो भावव प्रतिग्रहविधनाप्रदत्तः इति संकल्पी गृह
मध्यान्मंडपावद्वारासमिपंगत्वा निष्क्रामतीति अर्थः समीपंग
त्वोवध्वेकन्यापितापरस्परंसमिक्षेथामिमिप्रेषणं समीक्ष
यति ततः प्रेषितोवरः समीक्षमाणाकन्या अनुगच्छति समीक्ष्य
मानाः यातुगमं चान्यठति ॐ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यः सुम
नाप्रजापतीर्जिविनिक्षुकृधिसुषेवापरस्मैसमी।
योविनियोगः ॐ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यः सुम
नाःसुवर्चाः योरस्मैयकामस्यानागान्नोमवक्षिपेच्चतुष्पदे। ॐसो
मःप्रथमोविविदेगन्धर्वोविविदउत्तरः तृतीयोअग्निष्टेपतीस्तुरी
यस्तेमनुष्यजाः ॐसोमोददद्गन्धर्वायगन्धर्वोददग्नयेवसुं
चपचाग्नयेदग्निर्मनुष्यजाय ॐमानमग्नेपशुषुमानप्रजायां मान

इहासंचारेपुर्णाहुतावपि इदमग्नयेसंकल्पे

संकल्पंकुर्यात् अद्येहेत्यादि अमुकगोत्रोत्थोमुकशर्माहं
धर्मार्थकाममोक्षसिद्धिद्वारा ऐहिकामुष्मिक श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्राह्मविधि
नापितेतरान्यतमैतौकिकन्यायविवाहविधिः तत्रौपासनयाविवा
हाग्निकर्मोक्तलक्षणायब्रह्मयज्ञकर्मकर्तुंब्रह्मणः प्रजन
पूर्वकंधर्मार्थकामसिद्ध्यर्थमिमंसंकल्पमग्निंवाग्नि ब्रह्मणंश्च
ध्येदत्वागंधाक्षतपुष्पैः सम्पूज्यवरणसामग्रींकृत्वा ए
भिर्मन्त्रैर्न्यासपूजांकृत्वाग्नीन्ध्यात् विवाहकर्मोक्तलक्षणा
क्तावेक्षणाय ब्रह्मयज्ञकर्मकर्तुं अमुकशर्मणंब्रह्मत्वेन त्वा
महंवृणेत्वंमेब्रह्मत्वंकृधीतिप्रत्युक्तः ॐवृतोगच्छगच्छेतिब्रह्मणापूर्वक
मात्मानंगन्धाक्षतैरभ्यर्च्यगौ गौरसोपवेशनादिपर्युक्षणा
न्तंकर्मकुर्यात् ततः प्रणीताप्रणयनाधिसादनान्ते विशेषोप
क्लृप्तनीयनो क्तकर्मसमाप्य शमिताग्नीशमित्रृत्विजः

श्रावशेऽश्म लोहितमानडुहं चर्म कुमार्यिन्नानवीजं सर्षपम । आ
चार्योपवसथ्यम ततः पर्युक्षणं तंकर्म कृत्वा यवोदकाभि
ध्वंकरोति । २ अथकुण्डिका श्रयातो गृह्यस्थालीपाकानांकर्म
स्थण्डिलेकुण्डेवावेद्यांशुद्धायांभस्मोच्चिमिटैर्मैः पश्चिमतस्त्रीं गो
मयोदकेनोपलेपनम खादिरंपालाशंवाऽक्षतिनाम्नं तस्मावस्तुवे
प्रादेशमात्रस्रिस्रोरेखाः क्षुरेणाऽनामिकाङ्गुष्ठाभ्यांधारयन्नुत्तरा
दाभ्यः पाणिनाहृत्य इध्मबर्हिषोरुपनिधायोत्तरेण मण्डलोदकेनकम
ण्डलूदकेनवाऽभ्युक्ष्य अग्निमुपसमाधायतावत्पात्रस्थमग्निंप्रणी
येत यज्ञियंचभस्मसंस्कारान्कृत्वा तावत्पात्रस्थमग्नेर्वेश्मानमु
दक्प्राणंवा ऽग्नेरुत्तरतःपुरस्तादध्वर्यवेऽनुवेदयेत् २ अथा
चार्याहूतऽग्नेरुपसमाधानमाचार्यप्रवरणंवेश्मकुर्यात
अमुकंशर्मन्नमुकवर्मन्नमिताक्षेमकर्मणिआचार्यंव्र

प्रजाः पूजनकर्मांगमंकुरिष्यमिदमाग्नेयंवर्धया॥ गन्धकाये
तिन्यविलेपनंकरोत्ताप्रेष्यः समाज्यंचरुंसाधींश्चरुंत्वा
मिजेन्द्राग्नीचतुष्कपालंश्यपजोयवौतण्डुलान्यामेषो।
लाङ्गलादिभिः कल्पमाणमुक्तोमकर्मेति आचार्यकर्म
कर्तुआचार्येवेनमामंत्रयेतो ऽहोमीतिप्रतिवचनं यथोक्त
होमकर्मसिद्धताक्तायेतस्मायज्ञकर्मकर्तेत्वमेवेनमामंत्र
यो ऽहोमि आचार्येणार्घ्येण॥ आचार्येस्त्रेषासत्रेणाग्नी
नांच्छन्त्यग्निः गायात्रंमयजेमिन्नाचार्योमयसुवेन ब्रह्मणार्घ्यं
र्घ्येण॥ यथाचतुर्होत्रासर्वेवेदयज्ञोविभुः गायात्रंमयजे ऽ
सिप्रसादवद्विजाम अस्मयज्ञस्यनिष्पोयेमयन्नोमर्घितामया
सुप्रसन्नेनकर्तव्यंशान्तिकंविधिपूर्वकम॥ अस्मयज्ञस्यहोमक
र्मणिपेआचार्येमय अस्मयज्ञोतीप्रतिवचनंवेमयस्मयव स्य

वम्दोमय ध्यानम् ॐ तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदुचन्द्रमाः त
देवशुक्रमम्ब्रह्मतदापः सप्रजापतीः १ सर्वेनिमेषायज्ञरेविद्युत
पुरुषादधि नैनमूर्ध्वंनतिर्यञ्चं नमध्येपरिजग्रभत् २ नतस्येश
तिमाअस्तियस्यनाममहद्यशः हिरण्यगर्भऽइषमामाहिꣳसी
दित्यायमान्नजनऽइषः ३ सोहिदेवःप्रदिशोनुसर्वाः
पूर्वोहजातःसऽउगर्भेऽअन्तः सहजातःसजनिष्यमाण
प्रत्यङ्जनास्तिष्ठतिसर्वतोमुखः ४ ॐ यस्माद्यज्ञात्त्वोऽअ
न्यपशवऽईशिरेगावोमनुष्याऽअश्वाश्चयद्वोऽयमोगोतीमऽज
देवोमर्त्यं २ श्रविवेषा ५ ॐ अग्निमूर्द्धादिवःककुत्पतिःपृथिव्याऽअ
यम् अपाꣳरेताꣳसिजिन्वति ६ इन्द्रियाय
श्वावाहयाग ॐ वैश्वानरनऽऊतयऽआप्रयातुमघवानः अग्निऊ
र्ध्वोनयऽसा १ ॐ समेऽअयंसमिधः सप्रजावुः समहविषः

गन्धर्व । मतीयोमसमस्वाधुः ३ सुषुमणा सूर्यरश्मिं चंद्रमसं
गन्धर्व ४ नसचापमरसोमंकुरुः ३ ईषिरंविश्वव्यचसंवा
तं गन्धर्व ४ अपोःसमसूत्रैः ३ धुजुंसुपर्णायजं गन्ध
र्व ४ दक्षिणा सूक्ष्मरसनाथाः ३ अजापतिंधिष्ण्यकर्मा
णं मनोगन्धर्व ४ ऋक्सामान्यमरसस्वर्यः ३ ४२ चि
त्तं । चित्तिं । आकूतं आकूतिं विज्ञाते । विज्ञातिं । मनः
शक्करीं । दर्शः । पौर्णमासे । धृष्टे । स्थानवः । अजापतिं
नय । निधृवे ।।१५ अग्निंभूतानामधिपतिं । इंद्रंश्रेष्ठा
नामधिपतिं । यमंप्रेतियानामधिपतिं । सोमंन्नोषधी
नामधिपतिं । सर्पेभ्योधिपतिं । जन्यंक्षत्रेणयमाणामधि
पतिं । धृष्टिंप्रसहानोधिपतिं । मित्रंसत्यानामधिप
तिं । वरुणंधर्मपामधिपतिं । समुद्रंस्रोत्यानामधिपतिं

अन्नपतेऽन्नस्यानाधिपतिं । सोममोषधीनामधिपतिं । स
वितारंप्रसवानामधिपतिं । रुद्रंपशूनामधिपतिं । शर्व
रुद्राणामधिपतिं । यिम्पर्वतानामधिपतिं । परुषोगणा
नामधिपतीन । पितृन । पितामहान । एगन । अवगन । ता
तीन । तातामहान ॥२३॥ अग्निं । अग्निं । अग्निं । वयश्वां ।
रुद्रं । याज्येनाऽयजत्ये अन्नमेरुकन्यादेवतामिधानंक
रोति अर्धमासमग्निं । अर्धमासं २ अर्धमासमग्निं ३ भसं ४
नाजेऽयजत्ये पुनर्वेरःप्रजापती । अग्निंसिच्छकुं २ याज्ये
नाऽयजत्ये ऽरमाऽयमयाप्यिकैपयोऽवमरुऽइमेलाश्चा
मयाप्यिनक्षाणयोदेवतामन्वऽयंवेणायंविधाय । ॐप्रजा
पतेस्वाऽइंप्रजापतये । इन्द्रायस्वाऽइमिन्द्राय २ ॐअ

मेषेभ्यः स्वाहा इदमग्नये ३ ॐ सोमाय स्वाहा इदं सोमाय ४ गोमृग
याश्विनोमः मद्राभ्यो नीप्रजापति ऋषिगाय गुप्तिगन्तु
कृष्णांसि अश्विवायुस्पर्णेदेवताभ्यो हिंसामधिनियोगः ॐ
मृगेभ्यः स्वाहा इदमग्नये ॐ मुखः स्वाहा इदं वायवे २ ॐ खः स्वा
हा इदं सूर्यीय ३ यन्नोअग्नेऽतिवामेदेव ऋषिस्त्रिष्टुप् छन्दः
अश्विवृक्षोदेवोमर्त्यायश्चित्तोमधिनियोगः ॐ यद्वो
ऽग्नेवरुणसविद्वेदेवमदेवः अवयासिसीष्ठाः यजाग्ने
यविष्ठाम ओष्ठ्यचानोविश्वोदेवाऽऽप्रमुख्यम्यस्वाहा ६
यमश्विवृक्षाभ्याम् ४ सावन्नोऽतिवामेदेव ऋषिस्त्रिष्टुप्
छन्दः अग्नीवरुणेदेवोमर्त्यायश्चित्तोमधिनियोगः ॐ मा य
ज्ञो ऽग्नेवरुणमोमयोनोदिप्सा ऽस्माऽउयुष्मायुक्ष्व अयय

स्वनोवरुणपैरणोवीहि मृळीकंसुहवोनऽएधिस्वाहा॥इद
मग्नीवरुणाभ्याम्॥५॥अयाश्चाग्नेऽस्यनाभिवा
ग्निर्देवतासर्वप्रायश्चित्तहोमेविनियोगः॥ॐअयाश्चाग्नेऽस्यनाभि
रसिनाशः सत्वमित्वमयाऽअसिश्चवानोयज्ञंवनस्पवानोधेहि
भेषजंस्वाहा॥इदमग्नयेदत्तायोशातामितायमेदेवतासि
ष्कृन्नरः वरुणासविताविष्णुर्विश्वेमरुतः स्वर्कादेवताः सर्व
प्रायश्चित्तहोमेविनियोगः॥ॐयोगोवरुणोयेमरुत्स्वंयज्ञ
याःपाणाविष्णोमत्रानोःशर्मनोऽअयसवितोयविष्ठर्विश्वेमरु
त्स्वेनोमरुतःस्वर्काःस्वाहा॥इदंवरुणाय सवित्रे विष्णवे वि
श्वेभ्यो मरुद्भ्यः स्वर्केभ्यः॥७॥उद्वाममितिऋषिःशुनःशेपःसंशिष्टु
प्छन्दोवरुणोदेवतात्रिहोमेवि॥उद्वाममेवरुणपाशमस्मदवाधमंवि

मध्यं श्रयाय॥ श्रावयत्यादित्यप्रेतोनावनागसोऽग्निर्वा॥
पेस्यामस्यात्॥ इदंवरुणायादित्ये॥ ॥ गोतोदक्षिणामंकल्प॥ श्र
द्येऽमुकगोत्रोऽमुकशर्मासवक्रोऽं श्रायागज्यभागमन्त्र्या
स्तिसर्वप्रायश्चित्तोमस्यसंगतामिच्छेऽमादक्षिणां श्राचार्यप्र
तिरूपंविभज्यदास्ये ॐतामत॥ प्रतिगृह्यात॥ श्राचार्यगृह्णीयच
मंत्रानिमंत्रयेताम॥ पद्या॥ उमजैचायुरंधेचवरुणोविष्णुनास
रुतुविपुष्टिकंगंबिलमुभयोः स्त्रीकुमार्योः॥ ऽग्नि॥ श्रपगछ
रुक्रोमः॥ रुतावाऽइतिप्रजापतिरृषिर्ऽउष्णिरः रुतावाऽउत
धामाग्निर्गंधर्वदेवतात्रोमेविनियोगः॥ ॐ रुतावाऽउधामा
नीर्गंधर्वोः सनऽइदंब्रह्मचंपातुमैस्वाहाधाद्॥ऽइदमृतसा
इत्याधाम्ने॥ श्रग्नेर्गंधर्वायः॥ जनः रुतावाऽइतिप्रजापतिरृषि

षिर्यजुश्छंद ओषधयोऽग्नेरोषधीदेवताः सोमोविनियोगः॥ ॐ अ
ग्नाषाऽउषधामाग्निर्गंन्धर्वस्तस्यौषधयोऽप्सरसोमुदोनामताभ्यः सा
हा॥ इदमौषधीभ्योप्रगंधमाभुग्रः सपेंहितो इतिप्रजापतिर्ऋषिर्य
जुश्छन्दः सपेंहितोविश्वसामासूर्योगंधर्वोदेवताःसोमोविनि
योगः॥ ॐसपेंहितोविश्वसामासूर्योगन्धर्वःमनऽइंद्रयस्त्व
चंपातुमैसाहावाट् इदंसपेंहितोयविश्वसामेसूर्यो
र्योयगंधर्वायः पुनः सपेंहितो इतिप्रजापतिर्ऋषिर्यजुश्छंदः
मरिचयोऽप्सरस आयवोदेवताः सोमोविनियोगः॥ ॐसपेंहितो
विश्वसामासूर्योगंधर्वस्तस्यमरिचयोऽप्सरसऽआयवोनामताभ्यः
स्वाहा॥ इदंमरिचिभ्योऽप्सरोभ्यऽआयुग्रः॥ सुषमणाइतिप्रजापतिर्ऋषि
र्यजुपंछंदः सुषमणाःसूर्यरश्मिश्चंद्रगंधर्वोदेवतासोमोविनियो
गः॥ ॐसुषमणाःसूर्यरश्मिश्चंद्रमागंधर्वःमनऽइंद्रयस्त्वंपातु

तमसे स्वाऽहा॥ वाट् इदं सुषुम्णायसूर्यरश्मये चन्द्रमसे गंधर्वाय पुनः सुषुम्णा इति प्रजापति ऋषिर्यजुष्पङ्क्तिः नक्षत्राय मरुतोभक्षुरो एव तान्हो मयि निधेयाः॥ ॐ सुषुम्णाः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गंधर्वस्तस्य नक्षत्राण्यप्सरसोभेकुरो नाम ताभ्यः स्वाऽहा॥ इदं नक्षत्रेभ्यो अप्सरोभ्योभक्षुरेभ्यः॥ इषिरइति प्रजापतिऋषिर्यजुष्पङ्क्तिरिषे रविश्च रुचा वातो गंधर्वो वा तान्हो मयि निधेयाः॥ ॐ इषे रविश्च रुचा वातो गंधर्वः सनऽइदं नक्षत्रेभ्यो अप्सरोभ्यो भक्षुरेभ्यः स्वाऽहा॥ वाट् इदमिषे रयिश्च रुचा वाताय गंधर्वाय पुनः इषिरइति प्रजापतिऋषिर्यजुष्पङ्क्तिः आपोरसऽऊर्जो एव तान्हो मयि निधेयाः॥ ॐ इषे रविश्च रुचा वातो गत्वा वनस्पतीनोषधीरसस्ऽऊर्जो नाम ताभ्यः स्वाऽहा॥ इदमोषधीभ्यो ऽऊर्ज्यः भुज्युरितिप्रजापतिऋषिर्यजुष्पङ्क्तिः भुज्युः सुपर्णायाजोगन्धर्वो वै वाताऽयमे विनियोगः॥ ॐ भुज्युः सुपर्णायाजोगन्धर्वः सनऽइदं

तत्त्वं पातु तस्मै स्वाहा वाट्॥ इदं भुज्यवे सुपर्णाय यज्ञाय गन्धर्वाय॥ पुनः भुज्युरिति प्रजापतिर्ऋषिर्यजुश्छन्दो दक्षिणा अश्वसंज्ञा देवतास्तेषां विनियोगः॥ ॐ भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गंधर्वस्तस्य दक्षिणा अश्वसंज्ञा यानाम्यः स्वाहा॥ इदं दक्षिणाभ्यो अश्वसंज्ञाभ्यः प्रजापतिरिति प्रजापतिर्ऋषिर्यजुश्छन्दः प्रजापतिश्चकर्मा मनो गंधर्वो देवतास्तेषां विनियोगः॥ ॐ प्रजापतिश्चकर्मा मनो गन्धर्वस्तस्य दक्षिणा अश्वसंज्ञा यानाम्यः स्वाहा वाट्॥ इदं प्रजापतये चिश्चकर्मणे मनसे गन्धर्वाय॥ पुनः प्रजापतीरिति प्रजापतिर्ऋषिर्यजुश्छन्दः ऋक्सामान्यश्वसंज्ञा देवतास्तेषां विनियोगः॥ ॐ प्रजापतिश्चकर्मा मनो गन्धर्वस्तस्य ऋक्सामान्यश्वसंज्ञा यानाम्यः स्वाहा॥ इदमृक्सामभ्यामश्वसंज्ञाभ्यः स्वाहा॥ अत्रर्षिर्दक्षिणा॥ अथेदमनुशर्म मपामीत्यं

क्षौतप्रवर्ग्यहोमस्य मंत्रप्रयोगप्रामण्ये साङ्गत्वार्थं दर्शपूर्णमासा श्रा-
धानप्रयोगं पयोसेनदाय ॐ नमो मंत्रपाठः गोविंदो गोकुले
चैव गोपिभिश्चरते: सदा पुष्टिकरोनित्यमुभयो: स्त्रीकुमारयो:
इतिमंत्रशेषः ॥ अथ जयाहोमः ॥ ॐ चित्तं चेत्याहिनौ चैत्योदय
र्मंत्रान्तरं परमोष्ठ्य ऋषिर्यज्ञश्चित्तादयोमंत्रा आद्यजादेवता: प्र
थमं चतुर्थमेकविंशतयोगा: ॥ ॐ चित्तं चस्वाहा इदंचित्तायः ॥ ॐ चित्ती
स्वस्वाहा इदंचित्तये २ ॐ आकूतिश्चस्वाहा इदमाकूतायै ३ ॐ आ-
कूतिश्चस्वाहा इदमाकूत्यै ४ ॐ विज्ञातिंचस्वाहा इदंविज्ञातायः
॥५॥ ॐ विज्ञातिश्चस्वाहा इदंविज्ञात्यै ६ ॐ मनश्चस्वाहा इदं म
नसे ७ ॐ शक्वरीश्चस्वाहा इदंशक्वर्यै ८ ॐ दर्शश्चस्वाहा इदं द
र्शाय ९ ॐ पौर्णमासश्चस्वाहा इदंपौर्णमासाय ॥ ॐ बृहच्चस्वा

दं॒ ब्रह्मणे ॥ ॐ यंतां च मा॒ न्ता ॥ इदं यंतृभ्यः ॥ २ ॥ ॐ प्रजापति र्ज्ञी
यानिन्द्रा॑य॒ ज्ये॒ष्ठाय॑ कृ॒ष्ट्यः प॒ता॒ न्ता॒ नि॒ ये॒षु॒ ता॒ ॐ वि॒शः सम॑नमन्त॒ सर्वा॑
म॒ उ॒ग्रः म॒ ऊ॒ ओ॒ वा॒ य॒ व॒ स्मा॒ त्त ॥ इदं प्रजापतये जयानिंद्राय ॥ ३ ॥ उ ह
कस्मै ॥ ॥ तानो दक्षिण श्रेयः श्रमुकशर्म्मा सवध्र कौंचिनादि
लोमकर्म्मणा संगयन्नमसे मादुष्पार्थेऽमांदक्षिणं आचार्यब्रह्मणांय
पांशनवसे ॐ तान्सता ॐ चैरं जो वंमत्ते जघ्निताया श्चिदौकसः
प्रयछंतु करेकरे योछामुभयो स्त्रीकुमारयो ॥ इन्द्रजायेशम ॥ अच्छाया
नात्शम ॥ अग्निर्देवानामधिपतीनादित्यान पितरः पितामहास्त्यंतानामध्यश
मं च मणंप्रजापति रिमिश्चिरुछशोमं च नाम्नाम अग्न्यादिदेवताः प्रीता
मं च शमेमधिनियोगः ॥ ॐ अग्निर्देवानामधिपतिः समावर्त्तमिन्नग्रह्य
मस्मिन्नग्नेऽस्यामाशिष्यस्यांपुरोधामस्मिन्नकर्मण्यंदेवहूयांस्वाहा ॥ इद
मग्नेयमदेवानामधिपतये ॥ ॐ इंद्रज्येष्ठानामधिपतिः समावर्त्तमिन्नग्र

मण्वस्मिन्नक्षत्रे सामाणिमस्यापुरेधापामस्मिन्कर्मण्यस्यैवदत्ता
ꣳ स्वाहा॥ इंद्राग्नि-द्रविणेशानामधिपतये॥ ३॥ ॐ पितृणां पितृया नामधिप
समावत्यस्मिन्नश्वत्थेनक्षत्रे सामाणिमस्यापुरेधापामस्मिन्
कर्मण्यस्यैवदत्ताꣳ स्वाहा॥ इंद्रमाय पितृया नामधिपतये॥ ३॥
चित्रावद्रुक्षसर्की॥ ॐ भगुरंगारिक्षस्याधिपतीः समावत्यस्मिन्नश्व
त्थेनक्षत्रे सामाणिमस्यापुरेधापामस्मिन्कर्मण्यस्यैवदत्ताꣳ
स्वाहा॥ इंद्रवायवे॥ अंगारिक्षस्याधिपतये॥ ४॥ ॐ इंद्रज्योतिर्बोधिपतीः
समा॰ इंद्रस्यर्ज्योतिर्बोधिपतये॥ ५॥ ॐ चंद्रमानक्षत्राणामधिपतीः॥ समा॰
इंद्रचंद्रमेनक्षत्राणामधिपतये॥ ६॥ ॐ इंद्रस्यनिर्ऋत्रक्षणोधिपतिः॥ सामा॰
इंद्रस्यर्क्षतेयेब्रह्मणोधिपतये॥ ७॥ ॐ मित्रः सत्यानामधिपतिः समा॰ इं
द्रमित्रायसत्यानामधिपतये॥ ८॥ ॐ वरुणोपामधिपतिः समा॰ इंद्र
वरुणयोपमधिपतये॥ ९॥ ॐ समुद्रः स्रोत्यानामधिपतिः समा॰ इंद्रस

मुद्रदस्रोतानामधिपतये ॥१॥ ॐ अद्रयं साद्रस्यानामधिपतिः समा इदं
नाय साद्रस्यानामधिपतये ॥२॥ ॐ सोमः ओषधीनामधिपतिः समा इदं
सोमायौषधीनांपतये ॥२॥ ॐ सविताप्रसवानामधिपतिः समा इदंसवि
त्रेप्रसवानामधिपतये ॥३॥ ॐ रुद्रः पुरुषनामधिपतिः समा इदंरुद्राय
पुरुषनांपतये ॥४॥ ॐ त्वष्टारूपाणामधिपतिः समा इदंत्वष्टेरूपाणामधिप
तये ॥५॥ ॐ विष्णुः पर्वतानामधिपतिः समा इदंविष्णवेपर्वतानामधि
पतये ॥६॥ ॐ मरुतोगणानामधिपतयेऽग्नेमावास्यस्यां इदंमरुद्भ्यो गणा
नामधिपतिभ्यः ॥७॥ ॐ पितरः पितामहाः परेपरावतो मनोतामहसे
मावास्यस्यां इदंपितृभ्यः पितामहेभ्यः परेभ्यः परावतेभ्यो मनोतभ्य स्ता
महेभ्यः ॥ ८ ॥ ओषोलाटगमं च आश्वागानसंज्ञः ॥ अग्निरौदकसर्गः
॥ अत्रापिदत्तिर्गणः ॥ अद्येत्यादि श्रमुकगोत्रोमम यजकोहं अश्वागानेप्सि

मस्य सांगफलप्राप्त्ये सा इमा यें [illegible] रात्रिणा आचार्यब्रह्मयोपयोगेन
यस्वे "मं च पट" "ॐ तमर्जे चतुरंगे चवरुणाविमुनामऽ" गृहिपु
त्रिकं चनित्यमुभयोः स्त्रीकुमार्योः "अथापरेण्याग्नेरुपचरकाम" "त्र
त्रेत्रिसित्यादीनां चतुर्णां चाणां प्रजापतौ ऋषिर्यजुष्कृतीनां दे व
ताःत्रेमेविनियोगः" "ॐ अग्नेनुपथेसुदेवानॐ सोम्यप्रजामुच
गुम्हत्युपाणात" "तत्यंगजावरुणाऽनुमन्यतांवेचयंश्वाम
यंतागोपास्वाहा" ऽदमग्नेय" "ॐ ऽमामग्नश्चायतांगार्हपत्यः
सोमप्रजामस्मैनयतुप्रियंमाणः अग्नेव्रतपतेव्रतान्यक्रमीत्तं
पोचमानन्दमभवद्गार्हपत्यंस्वाहा" ऽदमग्नेय" २" ॐ स्वस्तिनो
ऽअग्निर्दिवाप्रथिव्यामिषन्नियत्यायादद्यः" यद्यंमाऽहरिज्ञा
तंप्रणंनात्मासुदुरितंधीऽचचंस्वाहा" ऽदमग्नेय" ३" ॐसु
गंतुंपाम्रातिशंनःकरिक्रंतिमप्रयसंजनेऽग्नः अग्नेगुम्हतु

प्तनाम॰ श्रागौदवस्तोनो॰ श्रमवंशगणानुस्मात॰ इदंवैवस्वताय
॥ ६ ॥ श्रत्रर्षिपूजनं ॥ वध्वर्यवेनमः ॥ इत्यर्घं ॥ मनसामंत्रपठन ॥
ऋषयेजुष्टोजि पंगवेविनियोगः ॥ ऽपरमाणोः श्रनुपरिहपंपायसेऽ श्रा
दित्यायेमेविनियोगः ॥ ऽपरमाणोः श्रनुपरिहपंपायसेऽ श्रा
न्यः इतंगोदेवनाना ॥ चरुमोक्षणवोतेवयंमिमानःप्रजांपु
शिरोमोतवीरान्स्मा ॥ इदंमित्रायवे ॥ ॥ प्रजापतिऋषिः श्रात्मा देवता
पिदक्षिणा श्रग्नेः श्रमुकगर्भासवधूकोहं ऋौतादक्ष्यादिपं
चकडोमस्यसांगफलप्राप्तये साद्गुण्यार्थं ॥ इमांदक्षिणां ॥ श्राच
र्यायब्रह्मणायांगोनदास्ये ॥ ऽोमित्यं ॥ मंत्रपाठः ॥ जोविंदोजोयुक्ते
ति ऽंजोपिमीर्वि ऽंसऽतुष्टिपुष्टिकरीनायमुभयोः स्त्रीकुमारयोः
ति श्राचम्यः ॥ श्रचपाणिश्रऽणगर्भोलाजाऽोमः ॥ श्रत्रकन्या
याः कर्तृत्वम ॥ श्रायुमानस्कोमपतिर्मिनमंचलिंगात संऽतेनति

घृतेजुहोमीतिवचनात् तत्रस्त्रियाकुमार्या अंजलिंविदधाति वरश्च
तीर्थकुमार्यंजलिमालभते अथकुमार्योज्येघः कनिष्ठेवाघाता लौ
किकाग्निमज्ञात लाजान घृतेनाभिघार्यसंप्रोक्ष्य नवीनस्रुचातु
र्हुत्वा तीर्थेवंभागं कुमार्यंजलावायतिकुमार्यश्चतानंजलिनाऊ
ह्यात्वा प्राङ्मुखी तिष्ठति मंत्रपठनीजुहुयात् अर्यमणमितिपर्यग्ण
ऋषिरनुष्टुछन्दः अर्यमादेवतालाजाहोमेविनियोगः ॐअर्यमणंदे
वंकन्यामग्निमयक्षमनोऽअर्यमादेवःप्रैतुमेपतिंसुयमामाद्वासात्स्वाहा १ इद
मर्यमणेऽइयंकन्यालाजानाऽइदमग्नयेंइदन्नमम ॐपूषन्नेतआयुनक्तु
नेपस्पतेऽवमाणात्स्वाहा ऽएनागीतिपर्यग्णऋषिरनुष्टुछन्दः अर्यमा
देवतालाजाहोमेविनियोगः ॐइयंनार्युपब्रूतेलाजानावपंतिकाआ
यंषमानस्तेमेपरिधनांजातायेममस्तुत्र २ इदमर्यमेऽग्नयेइदन्न
मुत्तोऽग्निः संस्था जानिपाणिग्रहणेऽनुष्टुछ्होत्रेदेवतालाजाहो

मेधविनियोगः॥ ॐ इमांश्चाजानायपाम्यौमद्धिकरणाय ममतुभ्यं
चसंवदनंतदग्नेनुमन्यतामियंस्वाहा॥ ३ इदमग्नये॥ प्रातमर्वो
त्लाजान्जुहोति॥ अथवंगवध्वाः॥ मांशुंदक्षिणंऽसमुत्तानंभ
रुत्लाति॥ तचमंचा॥ रुत्लामीयादीनांचतुर्णांमंत्राणांयाज्ञवल्कमग्न
जाचर्षएप्रजापतयऋषयः त्रिष्टुबनुष्टुप्छन्दांसि मंगोर्य
मासवेतापुरंध्योदेवताः वपाहोमेप्रयोगविनियोगः॥ ॐ रुत्लामिनो
सामगात्यायऽस्तंमयापायाजरयंहरयेधासंः मंगोर्यमासवितापुरंधि।
र्मित्रंत्वाऽहोऽपायदेवाः॥॥ ॐ श्रमोऽहमस्मिसावंसावमस्यमोऽअ
हम् सामऽस्मिऋक्त्वंद्यौरहंपृथिवीत्वम्॥ तावेहिविवहावहै।
सहरेतोदधावहैप्रजांप्रजनयावहैपुत्रान्त्सावहैबहून्॥ तोसंतु
जरदष्टयःसंप्रियोरोचिष्णुसुमनस्यमानोपश्यमशरदः शतंमदीनाः स्या
मशरदःश्रुण्यतेऽमनि वंगवध्वाः दक्षिणांपादंस्वक्षिणाऽस्तनऊ
त्सांमंचंपदन्॥ स्थापयेत्॥ श्रोऽहमितिस्वाध्वर्णाऽधिनुष्टुक्छन्दो
२चौनामशमनमोऽयतीति श्रग्नेरुक्तः

वधूर्देवता ब्रह्मागोत्रऋणविनियोगः॥ ॐ श्रोत्रेऽमम ब्रह्मा नमस्मेवतु यं
स्थिरमव अभिति ष्ठ प्रत्यंतोवधाष्णुतन्मयो॥ इतिताम्रपात्रा
दोपतस्याः शिरसिक्षिप्तेनोत्थावरेणाक्षतान् गायति सरस्वतीप्रदर्शिति
विश्वामित्रऋषिरनुष्टुप्छन्दो सरस्वतीदेवता गायाग्नेविनियोगः
ॐ सरस्वतीमेव वसुमेधांजिन्वंती यं त्वाविश्वस्मादुत्त्यप्रजायामस्मा
त्राः यक्ष्मात्ॐ समभवद्यस्त्वाविश्वमिदंजगत् तामयुगामसौमयास्वा॥
मुतमंयज॥ इतिगायागानं वरस्यैव॥ अथवधूवरौप्रदक्षिणमंगुष्ठ
प्रक्रामतः वरस्यदक्षिणंपादंवधूर्दक्षिणेनपादेन परिक्रमणेमंत्रः शुभमस्तुदायवेणच
विश्वावसुछन्दोग्निर्देवतापरिक्रमणेविनियोगः॥ ॐ शुभमस्तुपर्यावहंत्स
र्वंवदनुनामहं पुनः पतिभ्योजायांदाअग्नेप्रयामहं॥ इतिपठन् सवधू
वरःपरिक्रामेत एवंपुनर्वीरद्वयं लाजान्होमपात्रिग्रहेणाग्नौगृहणगाया
जनपरिक्रमणनिक्षेपो॥ एवंपरिक्रमणानंतरं कुमार्याभ्राता सर्पेका
ग्रप्रदेशेनसर्वान् लाजान् कुमारिहस्तेददाति सावतिष्ठांजलेति
ॐ भगायस्वाहा॥ इमंगायः॥ इतिहुत्वा ततः समाचारान्होमंचतुर्थे

परिक्रमणं कृत्वा यथास्थानमागत्योपविश्य वरुणकारध्यो मनसा प्रजाप
तिं ध्यात्वा ॐ अग्नयेप्रजापतयेस्वाहा ॥ इदमग्नये प्रजापतये इति हुत्वा अ
थाचार्यात् सुश्वेताः सुपुष्टाः धृतांक्ताः समवर्तिकाः मध्यात्स तण्डुल
मध्येस्थाप्य परिवध्वाः दक्षिणपाटक्रमेण मंत्रान् पठन् स्त्रीमुदीची
समवर्तिनिश्चिक्रामयतिः। मंत्राः। ॐ रुक्मिभेविष्मुस्नानयतु १ ॐ कुरुङ्गै
विष्मुस्नानयतु २ ॐ चीणिपणेयोवायविष्मुस्नानयतु ३ ॐ याथारिमा
वोमवायविष्मुस्नानयतु ४ ॐ पंचपश्चभ्योविष्मुःस्नानयतु ५ ॐ षडुतु
भ्योविष्मुस्नानयतु ६ इतिषण्मंत्रैः षडवर्तिकाः क्रमेणनिर्वाप्य समं
मांक्तेनैतामेवस्थापयतिवधूः॥ तत्र समयो मंत्रः ॐ सखेसमपद्यामवसा
मन्वव्रतामवविष्मुस्नानयतु ७ अथवरः निष्क्रमणप्रभृतिसुरक्षितात्त
ज्ञातरोवाग्यतस्थितोद्विजान्क्षोधयिष्यति उदकुम्भाउदकुम्भसया पिञ्ज
लेनदुर्वामुष्टयापल्लवितशाखयावावधूं मूर्ध्न्यभिषिंचति ॐ आपः शि
वाऽइति मंत्रार्षिः प्रतिमंत्रमुदकुम्भादेयाः वधूमङ्गीमेवयनेविनि

योगः। ॐ आपः शिवाशिवतमाः शान्ताः शान्ततमास्तास्ते कृण्वन्तु भेषजम्।
ॐ आपोहिष्ठेति कृत्यस्य सिन्धुद्वीप ऋषिर्गायत्री छन्द आपोदेवता यज्ञमुखे
विनियोगः। ॐ आपोहिष्ठमयोभुवस्तान ऊर्जेदधातन महेरणाय च
क्षसे योवः शिवतमोरसस्तस्य भाजयतेहनः। उशतीरिवमातरस्तस्माः अ
रंगमाम वो यस्य क्षयायजिन्वथ आपोजनयथाचनः। श्रि जावयोहस्तर्यमु ण
दोस्यक्षितिक्षेणप्रिवावधः स्वर्मुरिक्षयतो नयत्तुरिति स्यऽआथर्व
णाऋषिरग्निर्मन्युर्देवतास्त्रीदोस्तेणविनियोगः। ॐ नयत्तेहेव
हितमुरस्तात्कमुधरत पशेमशरदः शतं जीवेमशरदः शतं शृणुयाम
शरदः शतंप्रब्रवामशरदः शतमदीनाः स्यामशरदः शतंभूयश्चशरदः शता
त। श्र यवंगवधाः। दक्षिणंसक्थ्यापरि स्वदत्तिगऽस्तानोधात्स्याहृदय
मालभतेममव्रतेतऽइति प्रजापतिर्ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दः प्रजापतिर्देवतावधू
हृदयालंभनेविनियोगः। ॐ ममव्रतेतेहृदयंदधामिममचित्तमनुचित्तंते
ऽस्तु ममवाचमेकमनाजुषस्व प्रजापतिष्ट्वानियुनक्तुमह्यम् श्रयवरोव

धमभिमंत्रयते सुमंगलीरियंवधूरिमांसमेतपश्यत सौभाग्यम
स्यै दत्वायथास्तंविपरेतन इतिमंत्रेणवधूः सौमनोमिन्द्रमीक्षमाणा
ऽऽस्ते ॥ अथावसरेसिद्धवाग्वरस्यवामभागे वधूमुपवेशयंति सा
पिवरस्यांघलंप्रतिष्ठमीतियथास्थानंनिवेशयति ॥ अथोदक्पश्चादुद
पूर्वकल्पिते ऽनुगुप्ते ऽगारे ऽजस्रलोम्नि प्रावृतीवे ऽनडुद्ध
र्म्मणि ऽस्तीर्णे रक्तवस्त्रवरेऽवा कृष्णनेदपुरुषो वरश्चवधूं मं
पठन वधूमुत्थापोपवेशयति ॥ तन्मंत्रः ॥ इहगावइतिप्रजापतिर्ऋषि
रनुष्टुब्न्यौलिंगोक्तोदेवतावधूपवेशनेविनियोगः ॥ ॐ इहगावोनिषीदंतो
इहाश्वाइहपुरुषाः इहसऽस्वदक्षिणेयज ऽइहपूषानिषीदतु ऽइतिमंत्रं
कमुपवेश्य ऽस्मीमुत्थाप्य पूर्ववधूयानमुपवेशस्वयंचोपविश्य ब्रह्मणा
न्याख्यो ऽस्त्यात्र ॐ यत्रैयंसिळ्क्तोस्वा ऽइमंत्रैयंसिळ्क्तो ऽ

तोऽग्निष्टकृद्धोमंविधायः ग्रामवचनंकुर्यात् ग्रामेजातस्वकुलदेवताः स्त्रियश्च
तिष्ठंतो ततोवधूरुत्तिष्ठन्नरस्यपादप्रक्षालनम वरवध्वोः परस्परंति
लकाक्षातारोपणं॥ दधिगुडप्राशनं॥ परस्परंशिरोललाटकंच पश्येत्॥ वधू
लाजान्कुर्यात् विवाहस्मशानयोर्ग्रामवचनंप्रमाणमितिश्रुतिवचनम॥॥
ततः संध्यावंदनम् सजलपवित्राभ्यंमुखमार्जनम् पवित्रप्रतिपत्तिः प्र
जापतिविमोकः ध्रुवारुंधतीपाठांतरं संकल्पः॥ ॐ अद्येहेत्यादिश्रीमुकशर्मा
सवधूकोऽहंविवाहांगहोमकर्मणः सांगफलप्राप्तयेसाङ्गमर्थंदृढंकर्तुं
पाचंसद्यंवह्नेतुभ्यंसंप्रदे अत्रैकर्मीक्षतः सप्तवाचायोधुवादेवेभ्यः
कर्मीक्षत्वासंप्रेतस्थाधुवः॥ इतिमंत्रपाठः ध्रुवेवस्थाप्यायवरंदद्यात् जो
ग्रामगास्ववरः ग्रामोगजन्यस्य श्रोत्रियस्य तदभावे विभवानु
सारतो सुवर्णादिदद्यात्॥ ततसंकल्पः॥ अद्येहेत्यादिश्रीमुकशर्मा
कशर्मासवधूकोऽहंविवाहांगहोमकर्मणः सांगफलप्राप्तयेसाङ्गुणार्थं

इमां गां इंद्रेण प्रत्याम्नायोभ्रातृव्यं सुवर्णादृश्यं वा वरत्वेन श्रायतनुभ्यं संप्रदद्
यज्ञसाधनभूताया इमां नेरा श्राचार्याय गवादिकं समर्प्य भूयसीर्सं
कल्पयेति। ॐ श्रद्येत्यादि श्रमुकगर्म्मा सपत्नीकोऽहं विवाहकर्म्मणः साङ्गतया
यं इमां भूयसिरक्षिणीं नानानामगोत्रेभ्यो वाह्मणेभ्यो नष्टनष्टकगायकेभ्यो
दीनानाथेभ्यश्च विभज्यदास्ये। ॐ तत्सत्। इमां कल्पभूयसीं विभज्य भू।
मेवकल्पित्वा चायुषकरणास्त्रं चबंधनछत्राद्यादर्शनः मं चपाठादिकं
स्वेन श्रयदिवाचेद्विवाहस्तदास्तमितेऽर्के रात्रौचेद्विवाहस्तदावरदानो
नंतरवधूवरौध्रुवंदर्शयति॥ श्रमुकिध्रुवमोसस्वेतिप्रेषितावधूर्ध्रुवंमेरुम
प्रेत्येतोध्रुवमसितिप्रजापतीऋषिःपंक्तिश्छंदोध्रुवोदेवताध्रुवोदीक्षणेवि
नियोगः॥ ॐध्रुवमसिध्रुवंत्वापश्यामिध्रुवोधिपेव्योमसदेवादेवत्वंति
मयापत्याप्रजावतीसंजीवशरदःशतम् इतिवरोचारितोनमं चेरणमस्त्व
धुः पश्येतां सायदिध्रुवंनपश्येतांपि पश्यामीत्यब्रूयात्। श्रथवरव
ध्वोस्थिरानियमा श्रक्षतलवणोस्यतां श्रधःशयीयाताम् संवास

रं बहुरूपं चिरन्तनं चिरन्तनमीशानमुपेयुषाम इति नियमाः ततः पंचधे
वपूर्वकं विवाऽपंडपादभंगेरत्वा ॐ जीवमातर्जनं कुर्यात स्वासन
उपविश्याचम्य अर्घं संस्थाप्य प्राणायामसंकल्पः त्रयेकादिभ्यमु
कशर्म्मसहितोऽहं विवाऽकणउत्तरांगत्वेन सर्वोभुद्रकोग्रामयेपहलिखि
तांकल्याणादिजीवमातृणांपूजनंकरिष्ये ॐनमोऽर्हते इत्यादि ॐभूर्भुवः स्वः
कल्याण्यादिजीवमातर इहागच्छतुसुप्रतिष्ठितावरदाभवंतु॥ ध्यानम्॥कल्या
णीमंगलानाम यपुण्यापुण्यमुखीतथा जयाचविजयायैव सप्तैताजीवमा
तरः इतिध्यात्वा नाममंत्रैपूजनम् ॐकल्याण्यैनमः ॐमंगलायैन
मः ॐभद्रायैनमः ॐपुण्यायैनमः ॐपुण्यमुखैनमः ॐजयायैनमः
ॐविजयायैनमः इतिमंत्रैः पाद्यादि नैवेद्यांतंसंपूज्यनाममंत्रैणजपं
विधायः ॐयेसोपविचमस्मीतीयेसाधाराः पात्रयित्वा नीराजनंविधा
पुष्पांजलिंदद्यात॥ ॐघृतारतीकमलेंदुसौम्यवदनामाऽस्त्रैलोक्यया कौ
मारिपुरुषनाशनकरचक्रायुधावैष्णवी वाराहीघनघोरघर्घरमुखीच

वज्रायुधाचपुं[illegible]राऊगणनायरुद्रसहितास्तानुनोमातरः। इतिषष्यांज
दक्षिणासंकल्पः। अद्येहेत्यादि अमुकशर्म्मासपत्नीकोऽहंविवाहकर्म्मण
उत्तरांगत्वेनजीवमातृपूजनकर्म्मःसाद्गुण्यार्थं इमांदक्षिणांद्रव्यमहंदा
स्ये। ॐतत्सत्। समस्वेऽति। मंत्रपाठः ततः स्वस्त्रिभिः सुवासिनीभिर्म
ङ्गलिगजनपूर्वकंकृतपिष्टातकादिलेपकोवरोऽक्षतग्रंथिवस्त्रं स्व
वक्षस्थलसमीपेनिधाय धौतमुत्तरीयधौतवाससीचपरिधाय स्वपत्नी
यैःपुरुषैःसहश्वश्रूगृहे वह्निविधमोरादिमस्यभुक्तागत्वेयत्रास्व
स्रवसीतां श्रद्धयाचाद्धर्वे विवाहलग्नेसतीभोजनानंतरंविवाहल
ग्नंकुर्य्यात्। ततःप्रभातेनीत्यकर्म्मसमाप्य। द्वारपूजायांप्रथमवरणलक्ष्म
कुशिकादारुपीठादिवस्तु आमपुरुषदाराग्रहंप्रतिष्ठमेव मुकुटादि
परिधाय सपत्नीकोवरः श्वश्रूश्वशुरयोः पादावभिवंद्य तद्वेदिमानंद्या
भिवंद्य वधूंदक्षिणपार्श्वेकायित्वा मातृसाद्गणेशादिदेवतानामानु
द्यरन् वहिरागत्य वधूंश्वशुरेणसवास्त्रीशविकादियानमारोप्य अग्र
तः कृत्वा गोनुस्वयमपिपश्चान्नगरमध्यश्वशुरादिभिः सर्वकौतुकज्ञा
तैर्निजापुरुषायोविधाय मङ्गलतूर्य्यघोषपुरस्सरं अन्यैर्जन्यमनुजै

महत्तरं प्रमाणं कृत्वा तत्रोदरे बीजपूरकजंबीरमातुलुंगनारंगसजलकलशान स्थापयेत्
तानि नवकुंभेषु संशोध्य नानातीर्थोदकैः पंचगव्यैः पंचामृतैः पंचगंधैः पंचरत्नैः
सर्वौषधिभिः पंचपल्लवैः पंचकषायैः पंचक्षारैः पंचकोलैः पंचमृद्भिः पंचवर्णैः
पंचधान्यैः पंचमुद्राभिः पंचपीठैः पंचशब्दैः पंचवाद्यैः पंचमंगलैः पंचदिव्यैः
पंचोपचारैः पंचवर्णवस्त्रैः पंचवर्णपुष्पैः पंचवर्णसूत्रैः पंचवर्णचंदनैः पंचवर्णकुंकुमैः
पंचवर्णकर्पूरैः पंचवर्णकस्तूरीभिः पंचवर्णकुसुमैः पंचवर्णकुंकुमैः पंचवर्णकर्पूरैः
पंचवर्णकस्तूरीभिः पंचवर्णकुसुमैः पंचवर्णकुंकुमैः पंचवर्णकर्पूरैः पंचवर्णकस्तूरीभिः
पंचवर्णकुसुमैः पंचवर्णकुंकुमैः पंचवर्णकर्पूरैः पंचवर्णकस्तूरीभिः पंचवर्णकुसुमैः
पंचवर्णकुंकुमैः पंचवर्णकर्पूरैः पंचवर्णकस्तूरीभिः पंचवर्णकुसुम

योरासुमङ्गलस्ते तासन्नमं च इतिसंकल्पः दक्षिणादानादौ च स्वस्ति
वाचनपूर्वकं गृहं प्रविश्य धूंस्वासनेसमुपवेश्य स्वंचसमुपविश्य स्वपर्णा
दक्षविनतिरोशायनुयै आपोहिष्ठादिभिर्मार्जनंविधाय अर्घ्यसंपाद्य आ
यतीलयजलान्यादायः प्राङ्मुखउदङ्मुखोवाभूत्वा अद्येहअमुकशर्मा स
पत्निकोहंगृहप्रवेशकर्मणउत्तरांगत्वेनउत्तरेणाग्न्युदयप्राग्ग्रयेपट्टसीवा
तगणपतीसहीतकल्याणादिसप्तजोयामातृकापूजनंकरिष्ये इतिसंक
ल्यः गौरीजतिप्रतिष्ठाध्यानोकल्याणिपंगलाभद्रपुण्यापूर्णमुखीतथा
जयाविजयाचैवसैतागौरीमातरः इतिध्यात्वा नामःमंत्रेणषडक्षतादि
नीराजनंसंपूज्य ॥ शुक्लमृत्तिकायसोर्थीरणातिथिवा ब्रह्मणान्यादि सेप्रार्थ्य
दक्षिणासंकल्पंकुर्यात् अद्येहअमुकशर्मासपत्निकंगृहप्रवेशकर्मण
रांडांगत्वेनकुशादिस्त्रीवातगणपतीसहीतकल्याणादिसप्तजोय
मातृपूजनकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थंसाद्गुण्यार्थंचइमांदक्षिणांआचार्यायतु
भ्यंसे ॥ इतिसंकल्पदक्षिणांदत्वा अन्येभ्योऽपिसंचदत्वा आशिषंप्रति
गृह्णीयात् तत्रवरमाचार्याः सुवासन्योवधूवरयोः ॥ तदिशानांधांधवा

ना

नांच मात्मनोएजनएवंकिलनादिकुर्य्यात्॥ततोभिषेकमंचपाठा
ज्यत्रावर्जादिकंकुर्य्यात्॥ततोयश्चवेरेयउद्यादिप्रापनं कुर्य्यात्म
ततोवरपितासुवासनीभ्यः सेवेप्योनटनर्तकगायकेभ्यो वाद्यादिभ्य
श्च यथारुचियथाशक्तिपरितोषं देयंयत्रभोजनादिद्यात्॥॥॥॥
इतिजयुर्वेदाध्यायिमाध्यंदिनशाखिवाजसनेयिनां समाप्तः॥

श्री सं. १९४८ चैत्रशुदि ३ रविवासरे शुभमस्तु

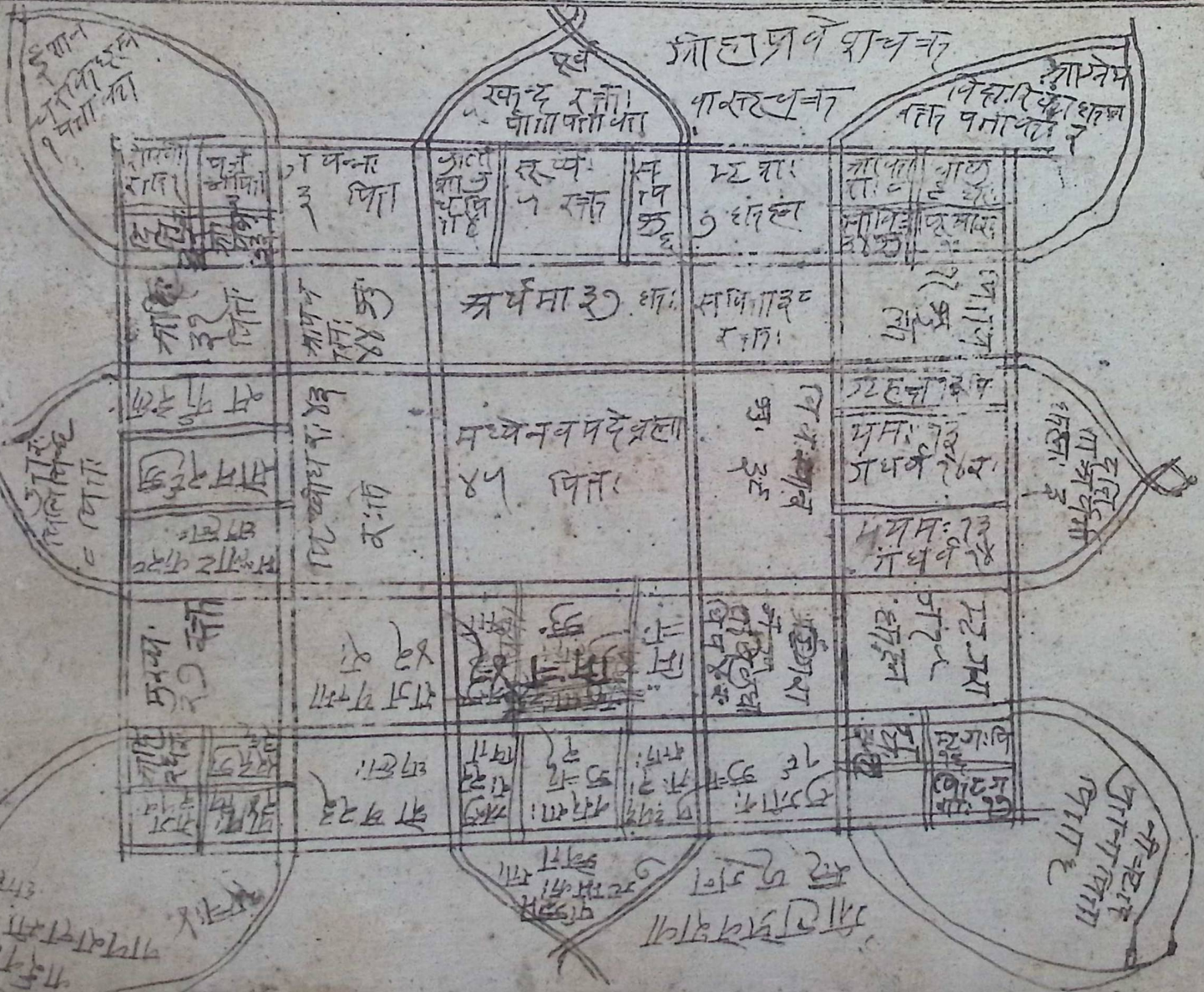

॥ श्रीहनुमत्प्रसादात्सर्वमङ्गलं भवतु ॥

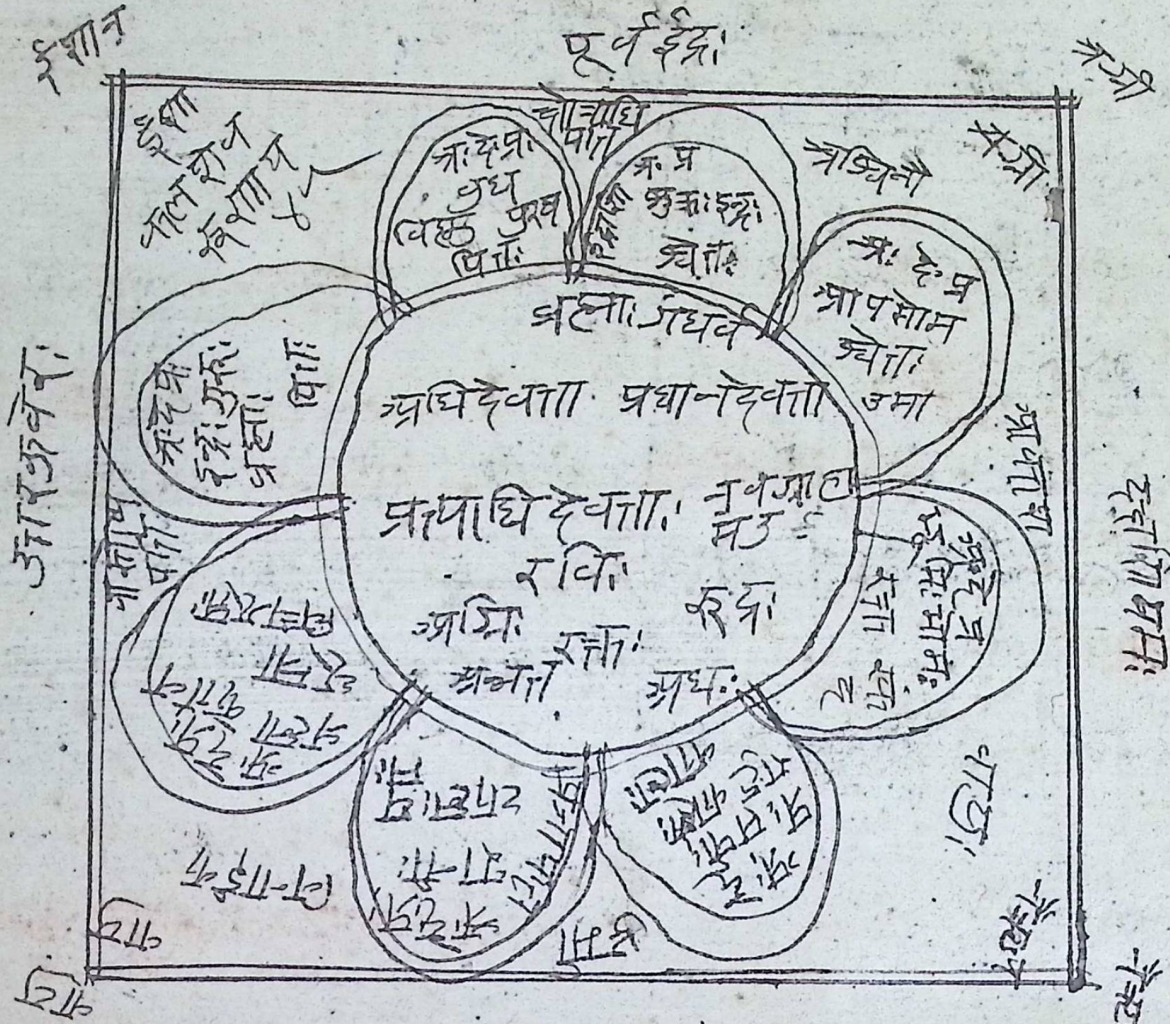

ॐ तत्सच्छ्री ओंशांतेन ॥ अथ विवाहप्रहृत्तिर्भीस्मोक्ते १ विवाहसं
मयंकन्यापितास्नातः ॥ शुचिः शुक्लाम्बरः विष्णुश्चपिवर्णोवभूवेति यश
नःवदनंध्यायसर्वविघ्नप्रणश्यति कन्यापितावेदिकामध्येप्रत्यङ्मुख
तिष्ठन्वरस्यागमनंपांङ्मुखउदङ्मुखंजानुसंवाध्य ॥ यंवस्तवेदंत
विदोवदन्तिवरंप्रपद्यंपुरुषंमहान्त्य विश्वोद्भवकारणमी
श्वरंवात्मेनमोविघ्नविनाशनाय ॥ १ ॥ इतिमंत्रेणावरस्यासनेक्षंत
न्क्षिपेत् ॥ ततःकन्यापितासंवत्सरोति ॥ ओंपवित्रःपवित्रोवा
सर्वावस्थांगतोपिवायःस्मरेत्पुंडरीकाक्षंसवाह्याभ्यंतरःशुचिः
॥ १ ॥ पुंडरीकाक्षःपुनातुमिवारंपठेत् ॥ कन्यापिताजलंतामयंक्ष
तान्गृहीत्वा ॥ ओंतत्सत्अद्यसुविंसुश्रयोन्नमःपरमात्मनेश्री
पुरुषोत्तमायश्रीयश्वेतवाराहकल्पेवैवस्वतमन्वंतरेअष्टाविंशतितमेयुगेकलियु

ओंकलिप्रथमचरणेजम्बुद्वीपेभर्तखंडेआर्यावर्तैकदेशांतर्गतपुण्य
वार्तैकदेशेपुण्यक्षेत्रेश्रीवेदोक्तफलप्राप्तिकामसिद्ध्यैवैवस्वत
न्वत्सरेअमुकायनेभास्करेअमुकगोलेअमुकऋतौ
अमुकराशिस्थितेभास्करेमासोत्तममासेअमुकेमासेअमुक
पक्षेअमुकतिथौअमुकवासरेअमुकशर्म्याकन्याविवाहकर्म
णिसिद्ध्यैश्रीयज्ञपुरुषनारायणप्रीत्यर्थंआदौगणेशा
दिषोडशमातृणांसर्वेषांदेवानांआवाहनपूजनमहंकरि
ष्येतिसंकल्प्य॥ ओंअद्यवरातोउपानहोउपमुच्यतेअद्यो
र्ध्वंवैवाहंकर्म्मप्रवेशंचकरिष्यतोवासहवैवश्च।
तन्माहरहर्गावःसन्तांतंमैवैतत्समभिजामैतत्

मा

प्रश्नामेवही तरशेष्यतिष्ठतिगर्भावास्या उपानहा
उपमुच्यते पुन अथवाग्रहविहतिमिति = आसी
देत्वा यहविसमानइहव्यासप्रदेशर्मा = तीतोमूकडाप र्य
वाग्लाहितियोपानहाउपमुच्यते ॥ हस्तौपाद्यप्रक्षात्य का
न्यापिता आचमनं अपविः पठित्वा ॥ वरः संकल्पम् ॥
ॐ यहिंदि अमुकगो = त्रोहं अमुकशर्म्माहं आत्मनः विवाहो
देशे शुभेशोभनेमांगल्यावाहनपूजनमहंकरिष्ये ॥ अथस्वस्ति
वाचनम् ॥ सर्वजनानांअक्षतान्गृहीत्वावरहस्तेइदंध्यात्वा
ॐ गणानांत्वागणपतेंहवामहेप्रियाणांत्वाप्रियपतिंहवा

हवामहे निधीनांत्वानिधिपतिꣳहवामहेवसोममम्राहम
जानिगर्भधंमात्वमजासिगर्भधम् ओंविश्वानदेवसवितुर्दुरि
तानिपरासुवायद्भद्रन्नासुवास्वस्तिनस्मादेद्योद्यद्रुत्रवा।
स्वस्तिनःपृथाविश्ववेदाःस्वस्तिनस्तार्क्ष्योऽरिष्टनेमिःस्वस्ति
नोबृहस्पतिर्दधातुनःपयःपृथिव्यांपयऔषधीषुपयोदिव्ये
तरिक्षेपयोधापयस्वतीःप्रदिशःसंतमसंविसुरंराटपसो
विसोवेत्वासनेभ्योविसोस्थरमिविसोध्रुवोमिवेसव मसिवैक
वित्वाअग्निर्देवतावातोदेवतासूर्योदेवताचंद्रमादेवतावः।
बुधोदेवतारुद्रोदेवतामरुतोदेवताविश्वेदेवताबृहस्प
तिर्देवेंद्रोदेवतावरुणोदेवतायोःशंतमस्तस्मैशंतोभ

पिवी शांति रापः शांति रोषधयः शांती र्वनस्पतयः शांतिः
विश्वेदेवा शांतिरे वधिसु शांति भवतु द्यौः शांति : पृथिवि शां
महापातकनाशनं इति विघ्ननसमा ओंस्वस्ति नोममी।
तावि घ्न नामगास्वलेषिद्ते निर्वणास्वस्ति नएषा अस्तोष्टा
तानास्वस्तियावाप पिवीसुचेतनास्वस्तीवा यंपब्रुवामहीसौम
पे स्वस्तिभुवनंजस्य त्वंद्दस्पतेसर्वगुणा स्वस्तेस्वस्तिआ
दित्यासोभवंतुनो विघ्नेदेवानो विधास्वस्तेवैभांद्रोविसजु।
णास्वस्तेस्वस्तिदेवाभवं त्रीभवस्वस्तेस्वस्तिरुद्रपातंहसःस्व
स्तिमं त्रायवसणापस्वस्तिपंथारेवहिस्वस्तिनिद्राश्चाजि स्व।
स्तिनेत्रधिते ऋधीमनपरेमस्यायचंद्रमसायपुनर्दधातां
जानताय संग्रामेमहीमहद्भूतवायमदेवत्ता नांविपुल

ॐ

वि॰ ३

गुणामंचस्वस्त्ययोसमस्तुवहयसोमा मिमाहरेमाँश्रापंधो
षमचमांमामनसापुधीरासंतेपेतापानशरणांप्रपद्येस्व
स्तिसंवाद्प्रमवमोवहि ॥ इतिस्वस्तिनोसमाप्त : श्लोक ।
मवर्द्जनखंमश्रुवानिवर्तवाचमधत्तेषिनाभवसुमोगल
सकलिभवसिमात्वाकाचदीयाः विसरियाविद्तमात्वा
सेनउध्यतीनिमासिवरुणोमात्वाविस्रुर्व्यानीरोहन्तापि
हृषामनसंकरधीसनिवानिकदेधातुग्रहानामसमेग
लोभद्रवादीउदेहा श्रवक्षतट्क्षिणातोग्रहानामसम
गलोभद्रवादीसुक्षांतयेमानसेनशतमायसहस्रोवह
तेमोदतेकवीरा प्रदक्षिणाविद्तिकारयोवयोवद्ति
रुषदासंसेउभयोर्वाचावदंति स्यामगायवेगायचो ।

च चीश्रेष्ठमं चानुराजानी उद्गाने शुक्ते सामगायंसीघ्र
लघु चीशकुनेकसंस्कृत्य वा स्वाहा चौमिसुमतीरयित्वा।
सर्वतोन मुखो भद्र मावदा विसोत मुखो पुत्र मावदा भद्र
भद्रदक्षिणतो भद्रमुत्तरतो वदा भद्रं पुत्रभो विदा भद्रं पश्चा
त्पिंगलो भद्रं वदरुद्रो चौ भद्रं वदग्रहेभ्य भद्रं मम्मा को विदा
भद्रं न आविनो विदो भद्रमुपरिष्टाद्भुजः अस्मेपुत्रभोमे वंक्षि।
णातस्थौ अभयं सतो पश्चाजो विनान तस्ते अज्ञेषामिवद्
डुभिः सुकृतंकृतः पविद्रक्षिणात्रिमासी नांनस्पर्शकरेना।
कानकर्दसाकृतेसोदनेकविरा ॥ इतिकानकर्दसमाप्तः ॥
तिप्रजनः जोगातोजदवसचिर्यज्ञंप्रोरुहेत्सतोग्रलगातोम
यज्ञंमथातोनयज्ञयातोद्रसामवामनोउतिजर्हिवितामाज्य
स्यहुत्स्पतिर्यज्ञमितेतोत्विष्टंयज्ञंसमिमंधातुः
विश्वेदवासंपमादयन्तोतामोप्रतिष्ठानामयज्ञोजयंचाते

ॐ यज्ञेयज्ञेसर्वमे [illegible] ॥ इतिपंचमिःसमाप्तः

ॐ मक्षतादक्षिणा यज्ञोत्वातनः कन्यापितागणेशाद्यै
पूजनंसात्वा जेगणानोत्वागणपतिंहवामहेप्रियाणात्व
प्रियापतिंहवामहेनिधिनोत्वानिधिपतिंहवामहेवसोमम आ
हमजानिगर्भधमात्वमजासिगर्भधम् अक्षलाडिक्षिणासमर्प
यामिनमः जेसुरश्रेकदंतश्चकपिलागजकर्णकःलम्बोद
रश्चविकटोविघ्ननाशोविनायकः शत्रुकेतुर्धूम्राधूम्रोभाल
चंद्रोगजाननःद्वादशैतानिनामानियःपठेत्कुरुतेयाद्रिविघ्नं
प्रेविवाहेचप्रवेशनेनिर्गमेनयासंग्रामेसंकटेचैवविघ्नस्त
स्यनाजायतेवक्रतुंडमहाकायसूर्यकोटिसमप्रभाअविघ्नंकु
रुमेदेवसर्वकार्येषुसर्वदा ॥ अथकलशपूजनः जेवरुणस्यो
त्तंभनमसिवरुणस्यस्कंभसर्जनीस्थोवरुणस्यऋतसदन

मामिवरुणास्य नक्षत्रमदनमामिवरुणा नक्षत्रमदनमामीद।
ईतिकालशेवरुणायनमः ऊंब्रह्मामुरारीस्त्रिपुरांतकारी
भानोशशिभूमसुतोबुधश्चगुरुश्चशुक्रेशनिराहुकेतवः सर्वे
ग्रहाशांतिकरामवंतु सूर्यादिनवग्रहेभ्योनमः श्रीश्चतेलक्ष्मी
श्चपत्न्यावहोरात्रेपार्श्वेनक्षत्राणिरूपमश्विनौव्यात्तम इष्ण।
निषाणामुंमेसर्वलोकमयीषणः श्रीतुष्टीदेवेभ्यनमः ऊंगौरिश्रया
मेधाप्रजाविधीविजयाजयादेवसेनासदास्वाहामातरोलोक
मातरःदृष्टिपुष्टिस्तुष्टिपुष्टि श्रात्मदेवित्यायसह श्रादौविना
यकंपूज्यत्रैतेचकुलमातरः गौर्यादिषोडशमातृभ्योनमः ई
शदेवतापनमः कुलदेवतापनमः ग्रामदेवतापनमः स्थान
देवतापेनमः सर्वभ्योदेवेभ्योनमः एवंप्रकारेणवरः क
ऊबः कन्यापितृभ्रातृभ्योवरंक्षत्वापपौचजनुर्मृ

ओ३म् सर्वदेवधर्मः प्रभुः तपावंमम यज्ञेऽमिन्नाभव
हिंकारोमे प्रस्तावस्तवमंत्रेणौद्गात्रंपतिष्ठयः अस्मिन्
यज्ञेत्वंप्रस्तावोभव हिंकारोमे प्रस्तावस्तवमंत्रेणौद्गात्रंपतिष्ठ
अस्मिन्यज्ञेत्वंप्रस्तावोभव अहंभवामि घृतेनद्यावापृथिवी आपृ
द्यावापृथिवीतिद्यावापृथिवीआप्नोति आपृथ्वायमन्तरिक्षमाप्नोति
पृथ्वायनमोयमायमृत्यवेयमायगोघ्नायहिंसायचजगद्धिताय
कृष्णायगोविंदायनमोनमः इतितिस्रोः जोआचार्यऋ।
पावस्तवैशुक्रादीनांगृहपतिनापावंमम यज्ञेऽमिन्नाया
योभवप्रस्तावः प्रस्तावोनमंत्रेणाआचार्यस्तंपतिष्ठितः
अस्मिन्यज्ञेत्वंयोभवः अहंभवामिघृतेनद्यौः नमोयमः
हिंकारोमेरोरवः प्रस्तावोयज्ञायज्ञियस्यशुक्रोमन्थीग्रहोमन्थी यान्यपि

ना उपग्रहंददामि पंचमेति ग्रजनं ॥ ओं ब्रह्मरुद्रः धत्तारीपत्नी
लक्ष्मीसहितोजनार्दनः उमया सहितः शंभुः प्रथमोऽपत्यो ग्र
हं आवाहयाम्यहं ॥ ओं कस्मैस्वपत्न्यै अदितिश्चंद्रपत्नी।
वरोहिणीवरुणोविनायकायैव वहितियोऽमम आवाहय
म्यहं २ पुनः कन्यापितावरायैऽपग्रहंददामि पंचमेजिघ्र।
ओनं ओं ब्रह्मरुद्रः धत्तारीपत्नीलक्ष्मीसहितोजनार्दनः उ
मयासहितः शंभुरग्रमेऽपग्रहआवायामहं २ ओं कस्मैस्वप
त्न्यै अदितिश्चंद्रपत्नीवरोहिणीवरंविनायकायैव।
हितियोऽपग्रहंतुभ्यंवरः अतः कन्यापितावरस्याचमनेदे
वंपूजनेः ओं आवाहनाभावेनाहोनाधिकारमध्येतुपाद्यनी।
यैलोकवंदतेदेविआचमनेजलंदेवः तदनंतरंवरस्य
वरस्यवरांगेतुपाद्यंगीफलाक्षतादीनः २ तिपठति ओ

वरंवरीतेवलवर्द्धवैदेवासतस्यहमहोमंपेयंतनोतस्मात्
एवंवरंवरंसमर्घयतिस्त्रियोमाःइमंवरंवरंजुहर्धंति॥तस्माद्
देवृणीतेसोमेसर्वःसंस्थेयंस्माद्वरंवृणीतेआजगा
मगौतमोयत्रयाहमजेवत्सेगस्तमस्तस्मात्आसानुमा
हाथोरुमाहुरयंवकारइतस्मादेवंवकारसहोवा
चवरंभवतीगौतमायद्ध्यापयंतिमयंवयोणतिमहो
वाचविज्ञापतेहस्तहिरण्यस्वपाःअंगोस्वानोदासीनो।
परिवारणंपरिधानानांमनोभवोमहोरणंयस्मात्पर्ज
पतस्याभवधानोभवतिसमेगौतमेतीर्थेनेकायाई
एपेम्यहंभवतीतिवाचाहमेपूर्वमुपयंतिसहोवा

वरो वीर्त्तायो वाचयजमानमंत्रपठेत् । यन्मयाभिक्षितापू
र्वंकर्मनसिकर्मणाऽइमंधर्मंगलैमालैमछिइकरणा
यवरः यजमानहस्तोपरिवामहस्तेछत्वावाचंवाचः
तत्रवरपूजाप्रकारमंत्रविधिः ॐसाधुर्भवानास्तामर्चयि
ष्यामोभवंतुमितिछयात् । अर्चयेतवरेणतोवरोपवेत्ना । ग
र्गश्छमासनंदत्वा । ॐसाधुर्भवानास्तामितिपजापती ।
ऋषिश्रावित्वतापजुर्वरार्चनेविनीयेण ॥ विछमाद्यः
ॐसपात्रेमेकविंशतिपटितं विछपदेशमात्रमुत्तानिवंध
नं ॐविछोविछोविछरः विछरंप्रतिरहामिमितिभि
धायं वरोविछरेग्रहीत्वा ॥ तत्रमंत्रः ॐवर्षोस्मिसमाना
मुयतामिवस्यईमंतमभितिछामियोमांकश्चाभिधास्यति

ईतिमंत्रेणासनउत्तराग्रेविष्टरोपवरुपविसति ततो
पविस्यः यजमानपाद्यमंजलीमादाय॥ ओंपाद्यं पाद्यं
पाद्यं॥ इत्यनोकोपाद्यंप्रतिगृह्णतामितिवदेतां: ओंपाद्यं।
प्रतिगृह्णामिमितिविधायवरः यजमानाजलितोंजलि।
नापाद्यंमादायःवरःईतिप्रजापतिऋषिःआपोदेवताः
पादशौचेपादप्रक्षालनेविनियोगः॥ ओंविराजोदोहोसि
विराजोदोहमसियमियंपाद्यैविराजोदोह॥ इतिपा
दावरंगंप्रक्षालयति॥ अनेनैवक्रमेणअनेनैवमंत्रेण।
वामचरणंप्रक्षालयतिःततः एवंवद्विष्टरंत्यक्त्वाः॥
चरणौधृत्वा॥ आचमनीयंवरंकुर्यात्॥ ततोयजमान

ॐ वि० ७

दुर्वाक्षतफलपुष्पचंदनजलशंखपात्रपवित्रं गृहीत्वा ॥
अर्घंचापक्षिरंकुशाग्राहासिद्धावरदहस्तेभ्यः ॥ अथ
सिद्ध्यर्थंकंचैवअंगोअर्घ उच्यते ॥ नाभिहस्तमदर्शयो
खंधौसिरसिधारयेत् ॥ ज्ञानुभ्यांपादसंयुक्तंमध्यगोअर्घ
उच्यते ॥ आगतोसिवरश्रेष्ठसर्वकामार्थसिद्धयेप्रीतो
अहसमर्घोमिः अर्घग्रहिन्हानमोस्तुते ॥ ओंअर्घोअर्घोअर्घः
ने इदनोक्तो ॥ अर्घः प्रतिगृह्यतामितिदातावदेत् ॥ तोवरअ
र्घमतिगृह्यामितिविधाय ॥ यजमानहस्तौदीर्घगृहीत्वा ॥ मंत्र ॥
ॐआपस्पइतिप्रजापतिऋषिरापोदेवतानुष्टुप्छंदःअ
र्घगृहणेविनियोगः ॥ ओंआपस्पयुक्ताभिःसर्वान्कामावाप्त
प्राप्तुमिच्छाताद्यंकंचिद्दाद्यं ॥ इतिमंत्रंपठित्वा ऋषिरापो
देवतानुष्टुप्छंदः अर्घाहरणेविनियोगः ॥ इतिमंत्रेणाति

र्शिधारयेत् ॐसमुद्रवः प्रहिणोमिस्वायोनिमभिगच्छतः स्वा
मिच्छामाकंविरामापरासेचत्तिमित्यय ईत्यर्घपात्रस्थजलमेईशा
न्यांपरित्यज्येतोयजमानः आचमनीयंमादायः ॐआचम
नीयंआचमनीयंआचमनीयंमिदमनेनः ॐआचमनीयंम
तीऽहतामितिवदेत् ततोवर ॐआचमनीयंमतित्र
यतामितिवदेत् ततोयजमानहस्तादाचमनीयंगृहीत्वा।
ॐआमागन्नितिपरमेष्ठिऋषिः आपोदेवतागायत्रछंदः आ
चमनीविनीयोगः॥ मंत्रः ॐआमागन्नेससोमंसहरैवचीसा
चमकृधिप्रियंप्रजानामधिपतिपशूनामरिंतान्हनामितमने
नसस्यादाचमनंकृत्वाकृतस्मींततोयजमानः पात्रं पा
त्रस्थदधिपक्वछागयुक्तंपिहितानीत्वमादायः ॐमधुपर्कोम

ध्यपकोमध्यपर्कं। इत्यनेनोक्तेनमध्यपर्कंप्रतिगृह्णातिमित्रदे
त्र॥ ओंमध्यपर्कंप्रतिगृह्णामिमित्यभिधायत्रयः। मंत्रः ओंमित्रस्ये
त्यृहस्पतिऋषिमध्यपर्कोदेवतायज्ञर्हेदःप्रक्षणेविनियोगः
ओंमित्रस्यात्वाचक्षोभाप्रतिगृह्णामीतिमंत्रेणायजमानवाक्त्वामेव
निरीक्षे॥ ओंदेवसवितरित्यृहस्पतिऋषिःसवितादेवताजगतीछंद
ध्यपर्कप्रतिग्रहेविनि॥ मंत्रः॥ ओंदेवसवित्वाचसवितुर्ममवैश्विनौ
बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांप्रतिगृह्णामीत्यभिधाय॥ इत्यनेनमं
त्रेणाम्रध्यपर्कंगृहीत्वा॥ वामहस्तेकृत्वा॥ तत्रमंत्रः॥ ओंतम
सोवास्पांनसनेतुअविद्वंततेनिक्रतामिईतिदक्षिणाअ
नामिकांगुष्ठाभ्यांप्रदक्षीणमालोअनामिकागुष्ठाभ्यांम
ध्यमेकंचिन्निक्षिप्य॥ पुनरपिस्वमेववारद्वयंमंत्रपठि
त्वा॥ तथैवहिरण्यमेवंक्षपेत ओंमीक्षस्वः ततःस्वाचा

ॐ

वि० ९

गन्मधुपर्कं किंचिदाचमनीयेरुदकयात् ॥ तच्चमंत्रः ॥
ओंयन्मधुनोमध्व्यंपरमेगाꣳरूपंममायंतेनाहं ॥ मधु
नोमध्व्येपरमेगामनायेनपरचयेमधुपर्कंशेषंमꣳ
चरदेशधारयेत् ॥ ततः आचम्य ॥ पुनर्न्यासंकुर्यात् ॥ ता
चमंत्र ॥ ओंवाङ्मआसंऽस्तुनमोरमेप्राणास्तु अक्षिरोगाच
क्षरस्तु ॥ कर्णामेश्रोत्रमस्तु ॥ व्यङ्गोवलमस्तु ॥ ओंभ्रुवो
मेओंयस्तुरिष्टानिमेगानीसंतुः ईतिहरयो ओंअक्षि
निमेगानिमेस्तनुस्तन्वामेसहसंतुः ईतिपादौः ॥ ईतिगादि
प्रतिकंसर्वगात्राणिमेसरिष्टानापितहारा ॥ ओंगौगौगौगौरिस्यने
नौनौधाशाहसेनरहोत्वा ॥ ओंअद्येहत्यादि अमुकामासेऽम
पक्षेऽमुकतिथौऽमुकवासरेऽमुकगोत्रोहंऽमुकशर्म्माहं

ईमोमधुपर्कसंबंधिनौगंगोविंददेवतांयथावसूक्तौप।
स्कसहितांवात्मनिष्क्रयंगोदक्षिणांरजतंचंद्रदेवतांश्र
मुकगोत्रायऽमुकवानाम्नेवरायश्रोयज्ञपुरुषनारायणा
प्रीत्यर्थेनभ्यमहंसंप्रदे॥गोदानप्रतिष्ठा॥सिद्ध्यर्थंतांत्रर्क
देवतंरजतंचंद्रदेवतंदानुमन्नजेत्रस्वस्तिप्रतिवध
नंप्रतिग्राहकाभवेत्मरिमिदक्षीगांददे॥जांत्रयेहे।
त्यादिश्रमुकमासेऽमुकपक्षेऽमुकतिथौश्रमुकवाऽमु स
गोत्रोहंश्रमुकशर्माहंमधुपर्कसंबंधिनीगांतुभ्यमहं।
वनिवीरणायेनानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदक्षिणां
दानुमन्नजेत्वरः॥मंत्रपाठः॥जेमातारुद्राणांदुहितावसु
नांस्वसादित्यनामस्तस्यनाभिःप्रणोवोचंविदुषेवयुवं।
जेनस्यनाथमागामनागामवधंवधिष्टमममुंचामुष्यचत्र
मापूरुषःममचामुष्याऽमुकोमेगोयजमानस्यपापमाहिंसीः

ॐ
वि॰
१०

ज्ञं ॐ स्वज्ञेतत्सन्यानुत्सर्गंछिद्यात्॥ इतिनतोवेष्टिका
यांनुषकेशकोगट्टिछुन्यरहिताथोहस्तमात्रंपरिमाणंच
तुरस्रा॥ भौमोकृष्णेपश्चिमेशस्तानकृष्णमृगन्यांपश्चिमपज्ञे
तृगोमयोकेन्यापलिप्यस्तोनस्तवमूलनसेनवाप्रागु
ग्रेषाउदग्रामाग्रेणनरतोमृगाःचिह्नलिख्यःउत्तरयां
क्रमेणानाभिकोशछाभ्यामुधापज्ञेनाभ्युदयः तत्र।
तस्मीकांपपात्रमहितावह्निमन्वाधंमुपसमाधायः त
स्यांकिंचिच्चिपञ्चकोलुवांगाराहरः जेजयागछनित्यना
प्रीत्तरेधिस्विष्टकृदुःवास्वदेवतावास्वपरिधान्यविनी
योगः कन्यापानीयेमेउपः॥ जयंगछपरिधास्वावासमवा
कृष्टिनामिशशिनपावाशणांचजीहवामशारदः सुव
र्णंचपात्रानुसयंयंभोज्यमनीदृपरिधास्वावासः॥
ॐयमसामानाचर्षिगायत्रिःपंक्तिछंदःलिंगोक्तदेवता।
ॐतत्सपरिधानेविनियोगः॥ इतिपठित्वोत्तरियंतसि।

ददातिवरः ओंपरिधास्यैधासैदीर्घायुस्त्वायश्वईष्टिर
स्मिशतंजीवामशरदः शतंचिरास्त्वमभिसंभाविष्यत्रायु
ष्मतिदंपरिधास्यवासो ईतिपठित्वावरः वस्त्रंपरिधत्ते ओं
जरसायावाएषवोंयशैदोंवहन्तिः यत्रभगश्चमावि
दथतोनाप्रतिगृह्णन्तीतिपठित्वातरोवंपरिधापितः ततो
वरस्यकन्यांदक्षिणचमनंततोकन्याप्रदेतापरस्परंसंमंत्र
याः ईतिमोक्षीकन्यावरोपरस्परंसंमंजयामभिमृश्विकरोति
तत्रमंत्रः ओंसमञ्जंतुविश्वेदेवासमापोहृदयानोनौसमातरि
श्वासमेष्टिधातुनौईतिवरपठित्वाततःकन्याप्रदेनकरतलं
ग्रंथिनिबंधनं॥ अथकन्यांदानं॥तत्रादौशंखदुग्धेक्षुफल
पुष्पचंदनजलान्यादाय॥जामातरक्षरोकरोमिकन्याहस्तो
मेकंनिधायं॥ओंदातोहंवरुणोदद्यमादित्यदैवतंवरो
मोविसुरूपेणप्रतिगृह्णन्वित्यादिविधि॥ईतिमंत्रपठित्वा

कठित्वा॥ संकल्पः॥ दीर्घायुरस्त्वोपविष्यात् प्राशुस्त्वोर्चविष्याकरा

यप्रतप्रस्त्वोपवेष्यकंन्याद्यात्॥ एष्विपिवरसवामहसेनाल्ले

इ व्यं छत्वा॥ ओंअमुकमासेअमुकपक्षेअमुकतिथौऽमुक

गो त्रस्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोऽप्रपौत्रायऽमुकगो

त्रस्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोप्रपौत्रायऽमुकगो त्रा

स्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोपुत्रायअमुकगो त्र

स्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोपौत्रीयंऽमुकगो

त्रस्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोपौत्रीयंऽमुकगो

त्रस्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोपुत्रीयंऽमुकगो

चस्य ऽमुक प्रवरस्य ऽमुक शर्मणो प्रपौत्राय ऽमुक
गोत्रस्य श्रमुक गोत्रस्य ऽमुक शर्मणो पौत्राय ऽमु
क गोत्राय ऽमुक प्रवरस्य ऽमुक शर्मणो पुत्राय ऽमु।
क गोत्रस्या ऽमुक प्रवरस्या ऽमुक शर्मणो मम पौत्रीय
ऽमुक गोत्रस्या ऽमुक प्रवरस्या ऽमुक शर्मणो पौत्रीय ऽमु
गोत्रस्या ऽमु गोत्रस्य ऽमुक प्रवरस्या ऽमुक शर्मणो पुत्री
य ऽमुक गोत्रस्या ऽमुक प्रवरस्या ऽमु शर्मणो वराय धान्य
रायतुभ्य ऽमुक गोत्रस्या ऽमुक प्रवरस्या ऽमुक नाम्नीदे
वीईमां वो नाः सालंकारां स्वर्णजटितमणिमौक्तिक वा
वीडुमशोभितधौरक्तपीतवो शेयशोभितां ताम्बुलपुंगी

फलश्रा गरकपूर श्रीखंडकस्तूरिकांकुंकुमलवंगजा
तीफलचंपकमालतीकुसुमराजविविधफलमूलं।
वाटिजांडादिशसासहितांरौप्यकांस्यताम्रश्रायसमृण्म
येभांडादिनांगोदुग्धमहोस्त्रि ३ दुग्धश्रजादिकादासदा।
सोनांग्रामादिनांश्रन्नपानलवणासर्वोपस्कारसहितां
इत्यपाशांतिहिरण्यमग्निदैवतांकांस्यपात्रसोमदैवतां
ताम्रपात्रश्रग्निदैवतांव्यंजनकांवायुदैवतांश्रश्वमादित्य
दैवतांगोदुग्धरुद्रदैवतांदासदासीप्रजापतीदैवतांवास
स्पातुलीयानानाविधिईशदै० मूलनाशदै० श्रामेप्रजापती
दै० महौषधमदै० वासःदृहस्पतिदै० मणिमौक्तिकरुद्र
दै० वतांरेतानीवस्तूनियत्रियोचित्रियोचित्यत्रश्रमुका

नामिक्यामुकगोत्रायअमुकनाम्नेवरायभार्यात्वेनप्र
ह्यमहंसंप्रदेतुम॥ततः कन्यादानंप्रतिष्ठा॥ ओंअद्यकृतैतत्तः
कन्यादानंप्रतिष्ठार्थमिदंसुवर्णमग्नीदैवंअमुकगो
त्रायअमुकशर्मणेप्रवराय ब्राह्मणायवराय दक्षि
णांमहंददेतु॥ गौमिथुनंचादद्यात् ओंकोदात्वस्मादा
त्कामायप्रतिग्रहीतात्कामैतत् इतिवरपठित्वा॥ इति
लग्ने॥ ततः हस्तोपरिगोदहीत्वा॥ ओंकदेविमनसाद्रं
दिसोनुपविमानोवा॥ हिरण्यवर्णोवैवर्णसापामनसां
वासेतु॥ श्रीअमुकदेवीमं॥ पठित्रिवोद्गामयति
वरः ततोवेदीदक्षिणस्यांदिशिवारुरुपर्णदृषदं

लगमहि॥ति षौमो नोनः पुरुषस्पस्यंध अभिषेकपा।
यैतं धारयेत॥ ततः ईत्यर्थे नोसमोस्यपत्यघोरयक्षरपतिघ्रे।
विशिवायश्छभिः सुमनासुवर्चावीरस्रदेवकामाः सोनास
नोभवद्विपदेशंचतुष्पदेसोमः प्रथमोविचंद्रेगंधर्वविद
वदगारतः तृतीयेअग्निष्टपतिः तुरीयेस्तमनुष्यजासो
मोदद्गंधर्वायगंधर्वोदद्मग्नेरयंचपुत्राश्चादाद्अग्नि।
मेसमपोईमांसानप्रषाधायतमामेरसःसानेऊषती।
चिहस्मस्मशंतः॥ प्रहरामशेषंयस्मयामानवस्वोनी
विष्टौ॥ ईतिवरपठेतः मंत्रातेपरसंनयोगांततोग्नौ।
प्रदक्षिणीकृतापवरात॥ पश्चाद्होमस्तवस्वोक्तं

दशापत्नवेवाटेवा॥तदुपरिदध्नांचरुंदत्वा॥वध्र
दधिरणतःक्षत्वा॥ॐयेहत्यादिमासोत्तमेमास्येऽमुकामा
सेऽमुकपक्षेऽमुकतीथौऽमुकवासरेऽमुकगोत्रोहंऽमुक
नाम्नोहंमायीप्रतिग्रहदोषनिवारणार्थंइमांगोमव
त्सांगोविंददैवतांहिरण्यग्निदैवतांऽमुकगोत्रायऽमु
कशर्म्मणेब्राह्मणायतुभ्यंजेत्र॥तामुपवेशःत्व
यंवत्सः॥इयंविप्रातितोचत्सवत्सीवार्तव्यःपुष्पचं
दनंतांवत्सवत्समादायः॥ॐश्रयःकार्तव्यविवाहक
र्मणिशास्त्रतावेदक्षरांरूपब्रह्मकर्मकार्तुंपुष्पचंदनं
तांवत्सवत्सोभीब्रह्मत्वेननत्वामहंवर्योडींताब्रह्म

प्रत्यंग्रयात ओंदृतोस्मितिप्रतिवचनं पथाविहितं
धर्मदृक ईतिवरेणोत्तोवारयातीतीवचने
ईतिप्रत्यवरेणः तीवरेण्यर्द्धीयात शुद्धमास
नंदत्वा दधिरणाग्रत्नासनं उत्तरतः प्रणतासनं
पश्चात्यणीतासनं ग्रामासनं पंजमासनं तदुपरि
प्राग्ग्रीवान कुशानास्तीर्य प्रत्नमयीं चमेसाद
धिरणमयीं वा अस्मिन्न वर्मण्यमेप्रत्नाभवेत्य
भिधाद्वाल्पितासने उपवेशयेत ततः प्रणिताप्रा
वंपवित्रंधात्वा वाचंयंपरिपृच्छेद्गोत्रायः प्रत्न
रामुत्वमवलोक्याजेहतरतः कुशेपरिनिदधात्य ततो

पश्चिमोरणिवर्हिषश्चतुर्थंभागमादायः ओंअग्नयेआद
शानांखंहरणंप्रीयतांनेदमग्नयेइदन्नमम॥ अग्नीतः परो
नापर्यंतंततोग्नेरुत्तरतः पश्चिमादिशिपवित्रच्छेदना
र्थंकुशानयंपवीत्रधारणार्थंसाग्नेस्समंततरंगर्भी
कृशत्रयंपवित्रद्वयप्रोक्षणीपात्रंआज्यस्थालिश्रुव
संमार्जनार्थंकुशत्रयंउपयमनार्थंयेगेरूपकुश
त्रयंसमिधास्तीस्रश्चरुश्रुवआज्यंषट्पंचशतमुखि।
शतरूपेवछिन्नमतांडुलपरीपात्रंपवीत्रच्छेद
नकुशानांपूर्वदिशित्रमेणसादनियामि स्थ
तेस्थमेवदिशिश्रासाधारणावस्तन्यपत्नीनयोनि।

तच्च शमीपालाशमीआलाजादृषदुपलेऊर्ध्वाभ्यां
सूर्यदृषदश्चन्यदुपलमालपनादिदृश्यं ततः
पवित्रंछेदनकुशौपवित्रेकृत्वाततः प्राङ्देशमित्वा
पवित्रंकरांस्त्यपवित्रकरेणप्रणीतोदकंप्रोक्षणी
पात्रेनिधायः आनाभीकोरुभ्यांकृभ्यांमुत्तराग्रंपेष
वित्रेगृहीत्वाचरुत्वचनं ततोः प्रोक्षणीपात्रस्यव्यह
स्तेवामेआनाभिकोरुभ्यांकृभ्यांमुत्तराग्रंपेत्रेय वि०
हित्वाचरुत्पवनंप्रणीतोदकेनप्रोक्षणं ततः प्रोक्ष
णीजलेपयास्तादितवस्तुसेचनं ततोग्नीप्रणीतयो
र्मध्येप्रोक्षणीपात्रंनिधायं आज्यस्थाल्यामाज्यंनि

र्वापततोधिश्रयसीत चमेरापरञ्जनिकर्षतितः
स्रुवमुत्पवनंहृत्वा समार्ज्जनंकुशानाभानरंतरतो
रत्नेवीसतः स्रुवसमार्ज्जनंयथितोदकेनभुक्ष्यः
पुनमतपः स्रुवदक्षिणः ततोनिदधातः ततोभ्राज्य
स्याज्येरवतोरणं ततः स्राज्येप्रोक्ष्यणंतपवर्नीतः उ
पयमनंकृष्णाजिनमुत्तरलोमादायः जोतिष्मजापतीमा
नसाधात्वात्सोमयोद्यतोकोस्तिस्तसमिधाक्षिपेतः
१ ततउपविशयसपवित्रप्रोक्षणीउदकेनमदक्षिणा
चमेराग्निपक्षरणंहृत्वा प्रणीतापात्रेनिधाय जो
पाणितदक्षिणाजानुकृशेचः ब्रह्मणान्वारब्धः समि।
धातमग्नौस्रुवेणजुहुयात् ततउत्तमेनंस्रुवावा।
स्थितहुतिशेषघृतस्पोक्षणीपात्रेप्रक्षीपः स्तोन्या

हृतिन्न॥ रश्मिज्रन्नघात्र॥ ओंप्रजापतेस्वाहा॥ इतिप्रजा
पतये॥ इतिमनसा॥ ओंईशायस्वाहा॥ ईदंमिंद्राय॥ ईमा
धारो॥ ओंअग्नअेस्वाहा॥ ईदंमग्नये॥ ओंसोमायेस्व।
हा॥ ईदंसोमायेः॥ ओंभूरग्नादेसमयाऋतिनांप्रजापति
ऋषिः अग्निर्वायुरुर्यादेवतागायत्रीछंदसिगनुष्टा
पछंदसिहोमेवीनीयोग॥ ईमाज्यभागो॥ ओंभूस्वा
हा॥ ईदंभूः॥ ओंभुवःस्वाहा॥ ईदंभुवः ओंस्वःस्वाहा
ईदंस्वः॥ ओंत्वन्नइतिवामदेवऋषिः अग्नीदेवताग्नि
षछंदहोमेविनियोग॥ एतामताच्यानुहतयः॥ ओंव
तोअग्नेवरुणासविज्ञानदेवसहेतो अधयासिसि।
क्षायाजिष्ठोवन्हितमःशोशुचानोविश्वाद्वेषांसिप्रमु

स्वाहा॥ इदमग्निवरुणाभ्यां॥ ॐ अग्निश्च इति वाम
देव ऋषिः अग्निवरुणौ देवते त्रिष्टुप् छंदो मैत्रावरुणो होमे॥ ॐ
सा नो अग्नेऽवमो भव मो ति नेदिष्ठो अस्या उषसो व्युष्टौ।
अवयक्ष्वेनो वरुणꣳरराणो विहृडꣳहि मन्युं स्वाहा॥ वो न
एधि स्वाहा॥ इदं मित्रावरुणाभ्यां॥ ॐ आ यं आ ऽत
इति वामदेव ऋषिः अग्निर्देवता त्रिष्टुप् छंदो होमे॥ ॐ आ
या आ ऽते समिन्वसि पाश्वसत्वमिव मया आ मे।
आयानो यज्ञंवहाश्वयानो धेहि भेषज ꣳ स्वाहा॥ इदं
मग्नेय॥ ॐ येते पन्थो मन्तो वामदेव ऋषिः अग्निर्देवता
त्रिष्टुप् छंदः वरुणसवितृविष्णुविश्वेमरुत्सर्वादेवता
होमे॥ ॐ येते सꣳ वरुणं यमꣳ हꣳ यज्ञिया पाशा वि।
तेभा मा हन्तात्ते मिनो अयꣳसविता तविष्यमुं चतु

मम रु॒द्रः स्व॑र्काय स्वाहा॒ ईदं वरु॑णाय स॒वि॒त्रे वि॒स्व॒वे॒वि
भ्यो॑ दे॒वेभ्यो॑ मरु॒द्भ्यः स्व॑र्भ्यः॥ ॐ उ॒ताम॑मिति॒ऋ॒न॒स
प॒ऋ॒षिः व॒रु॒णो॒दे॒व॒ता॒ऋ॒ष॒ऋ॒छ॒न्दः॒ हा॒॥ ॐ उ॒ताम॑मेव
रु॒णो॒ऽप॒म॒स्व॒या॒ध॒म॑वि॒म॒ध॒म॒ऽ॰ अ॒पा॒यः॒ अ॒या॒व
यं॑ त्रा॒दि॒त्य॒व्र॒त॒न॒या॒ना॒ग॒सो॒ भ्रा॒ति॒ये॒सा॒म॒स्वा॒हा॒ ईदं॑
वरु॒णा॒यादि॑त्ये॒ऽ॰ता॒स॒र्वा॒या॒श्चा॒सं॒क॒ता॒तो॒न्या॒र्॑भ॑।
विं॒न्यः॒॥ ॐ ऋ॒ता॒षा॒ऽइति॒म॒जा॒प॒ति॒ऋ॒षिः॒ ऋ॒ता॒षा॒ऽउ॒ता॒षा
स्ति॒ गं॒ध॒र्वो॒दे॒व॒ता॒प॒ऽउ॒ष्णि॒ऋ॒छ॒न्दः॒ हो॒॰ ॐ ऋ॒ता॒षा॒ऽऋ॒त॒ध॒र्म॒ऽऋ॒तो॑।
गं॒ध॒र्वो॒ऽस॒न॒ई॒दं॒ऽब्र॒ह्म॒क्ष॒त्रं॒ पा॒तु॒त॒स्मै॒स्वा॒हा॒ वा॒ट्॑ ईदं॑
ऋ॒ता॒सो॒ह॒ऋ॒तो॒धा॒मा॒ऽने॒ गं॒ध॒र्वा॒य॑॥ ॐ ऋ॒ता॒षा॒ऽउ॒
ति॒म॒जा॒प॒ति॒ऋ॒षिः॒ ओ॒ष॒ध॒यो॒ऽस॒र॒स॒ऽश॒म॒दा॒दे॒व॒ता॒

यज्ञः छंदः हो॰ ओं नरो वा उग्रधामस्मि गंधर्वस्तस्यो
र्वश्यप्सरस्तौ मुदो नाम ताभ्यः स्वाहा ईदं मा र्वशिभ्यो
प्सरोभ्यो मदः ओं सꣳहितः इति प्रजापतिऋषिः सू
र्यो हिꣳसविश्वसामा सुर्य गंधर्वो देवता यज्ञः छंदः होमे॰
ओंसꣳहितो विश्वसामा सुर्यो गंधर्वः सनऽइदं ब्रह्म क्ष
त्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ईदꣳसꣳहिता यविश्वसामे सु
र्याय गंधर्वाय ॥ ओंसꣳहितऽईप्रजापतिऋषिः सू
र्यो हिꣳसः आयाधोदेवता हो॰ ओंसꣳहितो विश्व
सामा सुर्यो गंधर्वस्तस्य मरिचयो प्सरस आयुवीना
मताभ्यः स्वाहा ईदं मरिचिभ्यो प्सरोभ्यः आयुभ्यः

ॐ सुषमा इति प्रजापतिऋषिः सुषमा सूर्यरश्मि
र्चंद्रमा गंधर्वो देवता यजुश्छंदः होमे॰ ॐ सुषमाः
सूर्यरश्मिचंद्रमा गंधर्वः सनऽइदं ब्रह्मक्षत्रं
पातु तस्मै स्वाहा वाट् ईदं सुषमा सूर्यरश्मये
चंद्रमसे गंधर्वाय ॐ सुषमा इति प्रजापतिऋ
षिः नक्षत्राण्यश्वसोमिका यजुश्छंदः
होमे॰ ॐ सुषमाः सूर्यरश्मिचंद्रमा गंधर्वः
स्वायनक्षत्राण्यश्वसोमिकाभ्यो नमस्ताभ्यः स्वा
हा ईदं नक्षत्रेभ्यः अश्वेभ्यः सोमिकाभ्यः ॐ

षिर ईतिमजाप ऋषिः ईषिरोविश्वव्याचा वातोगं
धर्वोदेवता यजुरछंदः होमेवि० जोईषिरोविश्व।
व्याचावातोगंधर्वः सनईदब्रह्मक्षत्रंपातुस्मै
स्वाहाः वाट्ः ईइमिषिरायः विश्वव्याचसेवातागंध
र्वीयः॥ ॐईषिरईतिआयोसरसम ॐजोदेवताय।
जुरछंदःहोमे०॥ ॐईषिरोविश्वव्याचावातोगंधर्वी।
स्तस्यापोसरसः ऊर्जोनामताभ्यः स्वाहाईइमहभ्यो
सरोभ्यः ऊर्जेभ्यः॥ ॐभुज्यासपर्णीईतिमजापतिऋ।
षिः भुज्युःसपर्णियजुगंधर्वीदेवतायजुरछंदःहो० जों
भुज्युःसपर्णीयजोगंधर्वस्तस्यदक्षिणाःसरसस्तावा

ना ॐ वि० १९

मताभ्यस्वाहा। ईं भुज्यवे सुपर्णाय गन्धर्वाय ॐ भुज्युः
इति प्रजापतिर्ऋषिरष्टर्क्षिरणाश्वः सस्तावोदेवताया।
ऽऽ छंदः। होमे० ॐ भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गंधर्वस्तस्याष्टऋक्षि
रणाश्वः सस्तावा नामताभ्यः स्वाहा। ईं ऽऽ ऋक्षिरणाभ्यो
श्वेभ्यः सस्तावाभ्यः ॐ प्रजापतिर्ऋषिः प्रजापतिर्ऋषि
विःप्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गंधर्वो देवतायऽऽ छंदः
होमे० ॐ प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गंधर्वस्तस्याम
काम्मागावश्वश्वेतो नामताभ्यः स्वाहा।।
ईं मनोजवा माम्यो श्वेभ्यः ऋक्षिभ्यः ऽऽ कसपर्श
नं॥ ईं मांऽऽ ऋक्षिरणा आचार्यैब्रह्मभ्यः यथा विभागं।

दानुमहमस्मि ज्येष्ठतिरस्मि वंचास्त्र उभयो। अत्र।
ज्रयाहोमः ओचितंचत्यादिनापरमेष्ठिऋषिः चि
त्यादिमंत्रोक्तादेवतायज्रुष्टुप्छंदः होमे॰ ओचितंचस्वा
हा। इदंचित्यायः ओचितिंअस्वाहा। इदंचित्यैः ओ।
आकुतंचस्वाहा। इदंआकुत्यायः ओआकुतिंअस्वा
हा। इदंआकुत्यैः ओराकंमिंअस्वाहा। इदंराकायै। ओ।
ओंदर्शिंअस्वाहा। इदंदर्शियः ओपौर्णमासंचस्वाहा।
इदंपौर्णमासायः ओबृहंअस्वाहा। इदंबृहतेः ओरथं
तंचस्वाहा। इदंरथन्तरायः ओप्रजापतिर्जयानिंद्रा
त्यादिप्रजापतिर्जयानिंद्रारक्तावृष्टिछंदः होमे॰
ओंप्रजापतिर्जयानिंद्रायरक्तभैःप्रायछदुष्मःपत्नी

जेयेषुत्तमौषिकःसमनमंतसर्वाः सज्यासइव।
व्योमवस्वाहाः ईदंप्रजापतेपेजयायनिंद्रायाः
विः २ कस्मशी जोंअग्नयेहव्यादिःकौतःजोःयाहोमसजुषया
२० र्यईमांदक्षिणांमाचार्यंधत्तम्यांसंप्रदेः डोंसांति।
रस्कसिंवंचास्तः जोंचरंजीवमहातेजो उभोचेवध
नागमंप्रवमामिमहादेवमनसाचिंतितशुभं श्रा
पणिवायः इतिजयहोः जोंअग्निर्मुतानामधिपतिःमंत्रोतोदेवताचिरुछंदः
होः जोंअग्निर्मुतानामधिपतिसमावत्वस्मिन्कर्मी
णयस्यांदेवहत्यांकंस्वाहाः ईदंमरुतेभ्रतानामधि
प तेयेः जोंरुद्रोज्येष्ठानांमधिपतिःसमावत्वस्मि॰।

स्ते चेस्यामाग्नि ध्रेस्यापुरोधायमग्नि-कर्मण्यं स्यां
देवाहुत्याधं स्वाहाः ईदं मित्राय ज्येष्ठानामधिपतये:
जौंषमः यधिव्याधिपतिसमावाव ग्नि-स्ते चेस्यामा।
ग्नि ध्रेस्यापुरोधायः मग्नि-कर्मण्यः स्यादेवाहुत्याधं
स्वाहाः ईदंमाय यधिव्याधिपतये: प्रणीतोदकम्पा।
त्रीः जौंवा युवर्न्तरिक्षाम्याधिपतिसमावाव ग्नि।
स्ते चेस्यामाग्नि ध्रेस्यापुरोधायः मग्नि-कर्मण्यस्यादे
वाहुत्याधं स्वाहाः ईदंवायवे न्तरिक्षाधिपतेः ॐमु
ख्यैदेवाधिपतिसमावाव ग्नि-स्ते चेस्यामाग्नि ध्रेस्यापु
रोधायमग्नि-कर्मण्यः स्यादेवाहुत्याधं स्वाहा। ईदंमु
ख्याय दिवोधिपतेः जौंवहस्पतिब्रह्मणावेदाधिपति

स्मा॑वान॒ऽमिन्क्षे॒त्रे॒ऽस्यां माशि॒ष्यस्यापु॒रोधा॑यमस्मिन्क॒
र्मण्य॒यꣳसोमो॑ऽवाहु॒त्या ए॑ष स्वाहा॑ऽइ॒दꣳह॒स्ता॒भ्ये॒ां यत्न॒रो॒
धि॒प॒त॒ये॑ जो॑ चं॒द्र॒मान॑क्ष॒त्रा॒णा॒मधि॑पति॒स्मा॒वा॒वं॑

स्मिन्क्षे॒त्रे॒ऽस्यां मा॒शि॒ष्यस्यापु॒रो॒धा॒य॒ऽमस्मिन्क॒र्मण्य॒यं
सोमो॑ऽवाहु॒त्या ए॑ष स्वाहा॑ऽइ॒दं च॑न्द्र॒मसे॑ नक्ष॒त्रा॒णा॒मधि॑
पति॒ये॑ जो॑मि॒त्रस्य॑ नामधि॒पति॒स्मा॒वा॒व॑ स्मिन्क्षे॒त्रे॒ऽस्यां
मा॒शि॒ष्यस्यापु॒रो॒धा॒य॒ऽमस्मिन्क॒र्मण्य॒यꣳसोमो॑ऽवाहु॒त्या ए॑ष
स्वाहा॑ऽइ॒दं मि॒त्रा॒य॒ स॒त्या॒धि॒प॒त॒ये॑ जो॑ व॒रु॒णो॒
ऽपा॒ना॒मधि॑पति॒स्मा॒वा॒वं॑ स्मिन्क्षे॒त्रे॒ऽस्यां मा॒शि॒ष्यस्या

पुरीषायामस्मिन्कर्मण्यस्यां देवहूत्यां ध्रुं स्वाहाः ईदं वरु
णाय मयानामधिपतये जोंसमुद्रः स्रोतानामधिपतिः।
समावावस्मिन्क्षेत्रेस्यामाशिष्येस्यांपुरीषायामस्मिन्कर्म
ण्यस्यां देवहूत्यां ध्रुं स्वाहाः ईदं समुद्राय स्रोतानामधिप
तये जोंअन्नं सान्त्राणामधिपतिः समावावः स्मिन्क्षे
त्रेस्यामासिष्येस्यांपुरीषायामस्मिन्कर्मण्यस्यां देवहूत्या
ध्रुं स्वाहाः ईदं मंचायं सान्त्राणामः जोंसोमो जोंषधिना
मधिपतिः समावावः स्मिन्कर्मण्यस्यां वत्सण्यस्यां क्षेत्रे
स्यामाशिष्येस्यांपुरीषायामस्मिन्कर्मण्यस्यां देवहूत्या
ध्रुं स्वाहाः ईदं सोमायः ओषधीनामधिपतयेः जोंस

वितानामधिपतिः समावर्तः क्लिन्नेक्लेद्यस्याशिष्यस्यापु
यायः मस्मिन्वर्मण्यस्मिन्वाहनाधिष्ठाताः ईशंसपविक्षेम
सवानामः जेंरुद्रायः पशूनामाधिपतिः समावर्तः ईशं।
वि० २२ रुद्रायः पशूनांमधिपतयेः उदवास्यशोः जेंवाव्याऽरूपाणां
मधिपतिसमावर्तः ईशंवाव्याऽरूपाणामधिपतयेः जेंविलुः
पर्वतानांमधिपतिसमावर्तः ईशंविलवेपर्वतानांमधिपतो
येः मरुतोगणानामधिपतिसमावर्तः ईशंमरुतोग्रोग
णानामधिपतयेः जेंपितरःपितामहाःपरेवरेतात्स्ता
पिटभ्यः तामहाः ईशंपितामहेभ्यः परेभ्योस्ततेभ्यः स्ततामहेभ्यप
रिणोरुक्मस्यशीः जेंअग्निरेत्यादिनामंत्रायणोपजापः।

ऋषिः अग्निर्देवतापरमेष्ठ्यहं वैश्वानरोऽग्निरुष्णिक्छंदः
ऋषभः ईदग्निमग्नेनामद्वादशाहुतिभवति ॥ गोविंदगो
पालचैवक्षत्वानुगोपिकासहःतुष्टिपुष्टिकरोनित्यं
आयुरारोग्यसंपदः आपशिवायः ओंअग्निरेतुप्र
थमोदेवतानांसोमैप्रजांमुंचतुमृत्युपाशात्तदयंरा
जावरुणोनुमन्यतांसोमैमजांमुंचंतुमृत्युपाशात्त
दयंराजावरुणानुमन्यतांमयेयंक्षत्रियोऽमंत्रयो
दास्वाहाः ईदमग्नयेः ओंईमामग्निस्त्रायतांगार्हपत्यप्रजा
ममैनयतुदीर्घमायुः अग्न्योपस्पाजिवातामस्तमातां
पौत्रमानदमभिबुध्यतामिमंस्वाहा ईदमग्नये ओंअ
ग्निनोअग्निर्दिवाएथिव्यावि श्वानिधेत्तयथायदत्रः यद
स्यामहिदिविजातात्तदस्मासुद्रविणंधेहिचित्रंस्वाहा

ईदंअग्नयेः जोसुगन्तुपथापात्सन्नरंहस्याग्निष्वध्येस्वा
जरन्तआयुः जोंअपैतुमृत्युरमृतंमआगाद्वैवस्वतोनो
अभयंकृणोतुनस्वाहाः ईदंमग्नयेवैवस्वतायेः वधूवरयो
रंतारेपटंदत्वाः मंत्रपठतन्नः जुहोतिः जोंपरंमृत्याअनुपरे
हिपंथांयस्तेअन्यइतरोदेवयानात्चक्षुष्मतेशृण्वतोत
ब्रविमिमानपज्राधृंरिरिषोमोवविरान्स्वाहाः ईदंमृत्यवे
प्रणीतोदकस्यशीः जोंआपसिवासिवतामानास्तेक्षरंवहु
मेषजंक्षरंतेनटभ्यांताहोमकर्णः साङ्गुष्ठयाधेईमांदक्षि
णांश्रार्य्याब्रह्मभ्यांददे जोंशांतिरस्तुसिवंचास्तुउभयो
स्त्रीकुमारयोः ऊर्ज्जेपंचमेचैवश्रीधरंपतिताश्रियंप्र
चलक्ष्मीस्तयाकामंसौभाग्येप्रतिरूपवान्ः आपशोषा

वि० २३

येः ततो वरो वरयमाणेक्षत्या वरयपाश्रमखोपितो भवतः
ततो वरांजलिपुटोपरि संलग्नं वधांजलीयितथता।
भिधानिनवरभाट्टजनाली कृतप्रमीलाजेवर
वार्हो मंत्रपाठः पूर्वहोमः ॐ अर्यमाद्दमंत्राणां अ
र्यवर्षण ऋषिः अनुष्टुछंदः लिंगोक्तदेवतालाजाहोमे
जो अर्यमणंदेवकन्या अग्निमयक्षतमेनोर्यमादेवः ये
तोसंचंद्रमापतेस्वाहा ईदंमन्येयः ईमांलाजानामि ज
स्वाहा ईदंमन्येयः जोईमांलाजानोवपाम्यग्नौसमृद्धिक
रणं तवममज्यचसंवदनेतदग्निमनमन्यतामि
यक्ष्मस्वाहा ईदंमन्येयः सर्वानःलाजान्ःजहेतिश्चया।
स्यरिष्टिमाहसंवरोसोगुरुंहिहोतिः जोंग्रहिमणमियां
दिनायज्ञवेकमंद्राजार्यवर्णाप्रजापतयऋषयःमंगो

यं
र्यो मासवितां पुरंधयोदेवतां च यांसांविषुवति गनुष्टुभ
छंदासितेस्यांसितेस्यवजुः पांक्तेहंसावितियोग॥॥ तं
चमंत्रः जोंगृष्णामितेसोमगाया यहंसंमयापत्याजनदृषि
यथासः मंगार्यमासवितांपुरंधिर्मनटवायदेवाः अहं
सामाहमस्मिसावर्धंसावमस्यमोअहंसामाहमस्मिमि।
तौयौरहेणधिवितावहिविवाहावहैसरेतादधावहै
प्रजामजनयावहैपौत्रानविंदावहैवहनतेसारंजरदष्टप
संपदयोरोचिष्णुसुमनस्यमानौपश्येमशरदः शतंमि
तीमंत्रेणाः अंगृष्टंहीमाः अथवधूमग्नेहव्यंतः
पञ्चखीपदीपकल्पितदृषदुपलंदक्षिणपादेनाश्मानंह

पतिश्वरः अरोहमम्या ईशानेनमंत्रेण। क्रमार्घ्यादक्षि
णापादे स्वहस्तेनदत्वा। अर्घमवरः मकरोति ईशा
नेनमन्त्रेण पाद्यं अर्घमन्नमम्नमम्मे
वर्चोमुखमस्तुमंत्रः आपोहिष्ठादयोयथास्वप्त
नायतः ईशानेनमंत्रेणदायमेवनत्वाउपयोगयागा।
यंतिः ओंसरस्वतिमि आवसुऋषिः सरस्वतिदेवता।
अनुष्टुप्छंदः गायागानेविवि ओंसरस्वतिमेदधसुम
मेजोवाजिनिवातेयात्वाविस्वास्वाभरतस्वप्रजायाम।
स्वाश्वतः यस्याभरतंशेसमंभवः यस्यात्रिस्वमिदंजग।
तंनामयगायंगास्यामि यास्त्रीणांसप्तमंयशातो
जेवधपञ्चाहुः प्रणिनाधत्तासहिमग्रीमदक्षिणो
हस्वाः तंवमंत्रयपठतियोमंत्रः अपपमिक्रमाः जो

तृभ्यामग्नेऽग्निभार्यार्वणऋषिः अग्निर्देवता अनु
ष्टुप्छंदः पञ्चमर्गोविनि योगोऽग्नेपर्यावहंप
र्यावहेनासहपुनर्पत्निभ्यो पाद्यान्नेप्रजयास्वाहा।
पतोः पञ्चादग्नेऽर्वावस्थाः लाजाहोमः सा ऊ सुह
स्तसहरणास्यासेहरणास्यापाणानाग्निपृदारिणानिपुनः
षिदिस्तयैव एतेननवलाजाहुतेपासांसरद्वाहस्त
यहरणावस्तयं यो अस्मासेहरणावस्तयं गायान
त्पेप्रदक्षिणाग्नेयंचसपयतेतोवसिष्ठलाजै।
कांन्यग्नाटपात्रेंजलिस्थः स्रुवेणोलोमवद्धः
जुहोति: यज्ञस्यमंत्रपाठः पञ्चमगास्याहोः पुनः
रूमोर्व्यधात्रशमिपलाशमिश्चिलाजानौजलवा

पतिन्यारंभ्य यक्ष्मेणाऽोतिम् विशोषकर्म भवति। ओं
कुमार्याभ्राताः समिफलासमिश्रीलाजानांजलिनांऽव
होति ततः स्रुक्स्रीति यपरिक्रमेणानंतुरः ततभाई
सेंद्राणः श्रेष्ठः संकटेविषमेचैव यद्दुःखंचमेपतीत।
दाचभवतेभ्रातासप्रजन्मनजोफलः अनेनमंत्रेण
ओं रक्षेंद्रक्षिणाऽस्तेवधनंक्षावा ततोटीकालाणः ओं
जरावधनंपठेत हस्तग्रहवंधक्षावा ओं रेततेति
देवपठित्वा ओंकुमार्याभ्राताभूर्पकोणप्रदेशनसर्वला
जा अंजलिनावपतितोस्मिष्टतिकुमाग्न्यहोति ओंभ
गायेस्वाहाः ईदंभगायः ततः स्त्रीचतुर्थपरिक्रमे।
णः ततोवरउपविश्यः धस्तगानाम्ध आज्येनः ओंम।
जापतेत्वास्वाः ईदंमजापते इतिमनसाः ओंप्रेक्षणी

पात्रेहुतशेषाज्यंप्रक्षेप्यः ततआलेपनोत्तरंगन्धमेरणं कृ
तसमर्मंडलेषुसमपदाक्रमणांवरः कृपतिवक्षमाणा।
मंत्रैस्तत्तन्नामं प्रथममंडले ओंरुरोषकामषविसुस्या
नेतर१ इतिपे ओंद्वेउर्जेविसुस्यानेतर२ तृतीये ओंतृषि
रापस्यषायविसुस्यानेतर३ ओंचतुर्थे ओंचाचारमयोभ
वायविसुस्यानेतर४ ओंपंचम्योपंचमस्त्रमेविसुस्यानेतर
५ ओंषष्ठेषटहृतर्भ्यविसुस्यानेतर६ ओंसममेसर्व।
समपदानित्यंरोतुरदक्षिणपादेन। ७ एवंदानेक
कन्याच पाणिग्रहणंचमंगलालाजानांच वह
नंप्रोयनिचतुर्थिकर्मणो कृतयुगेचतुर्वर्षे त्रेतायांच।
त्रिमासयो द्वापरेचतुरहिमासाद्यादिनेकलियुगे त्रि

त्राजांनां श्रये कन्याः सा कन्या प्रति पश्चिमें सा कन्या भवे
त्तेकुमारि व्या सरांवरांचनं यथा १ गृहकमीगिका
र्यीस्याभवेचिन्नसलीचया श्रासनंचैववासनंम या।
मेवचनमब्रवीत सत्यमेवः दुर्यीगिका कमीगित्वाहम।
सचसंगमेसांगारहार ओरंचद्वितियेवचनमब्रवी
त सत्यमेवः २ टगिरषस्यपूर्वीयमिश्रान्नमधूरंनलं
पंचभत्वायांचाटतियेवचनमब्रवीत ३ सत्यमेवः अश्वपा
लयत्तेस्वामिवत्तयोवचनवाग्नि मनोवांछानकार्यंच
तुर्यंवचनमब्रवीत ४ सत्यमेवः कंडवपालयेस्वामिव
त्तयौवनवाग्निमनोवांछानकर्त्तव्यंपंचमेवचनवब्रवी:।
त: ५ सत्यमेवः हुतुकालेतुसंमामेश्रर्भरीवस्त्रसंयुत भ्रं
गारहार डोरेचषष्टमेवचनमब्रवीत ६ सत्यमेवः कार्त्ति
केमाघवैणाषेपिटपक्षेसमाचरेत वामागीभवेभक्ताः।
सप्तमेवचनमब्रवीत ७ दानस्वानंचतीर्थेचदेवब्राह्मण

ओ३म्
वि॰
२७

एजनं रोसंद्रमयालाभपापकांक्षानयममः एकभि
षविस्रस्थानेहद्विऊर्ध्वेपिटकमिमिचिमिरायस्योवा
यः श्रात्मावरणचारिमयोमवायः श्रंगभंगः पंचपञ्च
भ्यंजातकिंचिश्चमकर्मरोपशुपालनं षट्ऋतुभ्यः
षट्रितुदात्तव्यंमषस्तममपदाभवविलुप्तामयंति।
ततो श्रग्रेवधपश्चाद्रउपविस्यः पुरस्कधस्थितः कं मदा
स्पवीतजमानिनियततोवरोवधश्रमिस्तेयतिः श्रश्वपु
रुमवंताचहिरिनंमेवधईइसतपाप्राणिपरांस्याव
यामवतीः श्रनेनमंत्रेणपुनः गतः स्वकंमंचतुर्थेवनतज
लेनाभिषिंचति ओंश्रापेहिस्तमयोभव तान उर्जेदधातु
नः महेरणायचक्षसें वस्तिवतमोरसः ओंतस्यभाज
यातन ओंउसतिरिवचमारः ओंतरमाश्रंगमा

मवो जोंयस्याक्षयाजीन्वीघः ओं श्राजनजयाचनः इति
जीम्बभिः तत्सद्यीमदिस्यस्वेतिवधंसवोधवश्रा
दः तत्रमंत्रः ओंतच्चक्षुरेवाहितंशुक्रमुच्चरत् ओंप
श्येमशरदशतंजीवामशरदःशतंशृणवामशा
रदःशतंमपवीमशरदःशतमदीनास्यामशरदःशतं
भूयश्चमशरदःसतानःततोवरुपठजियमंत्रः ओं
धर्वमाभिधन्वापस्याभिधवैधपुष्योमडमयंत्वादाद
हस्पतिःमयापत्यामजावतिसंजीवामशरदःशता
मितिदक्षासायहिनपशुहितापियस्पमि इतिव
पात्र अपवरीवधदक्षिणांश्रोणिंश्रोपमिहस्तेनित्यो
तहदपमालभेत ओंममव्रतेहृदयंदधामिस्वाहा

ममचित्तंमनश्चित्तंतेअस्तुममवाचमेकंवाचमनंपु
ष्विप्रजापतिष्यानि पुनुर्नोमंदलं इतिमंत्रेण॥ अ
पवध्वमभिमंत्रयतिवरः अग्नशिष्यायाग्रद्धवर
स्यवामभागेउपवेशयतितस्याः सीमंतेवर्णसीदुर्वं।
रापृथती जोंसुमंगलीयंवधूरिमांसमेयस्य
तिसौभाग्यमस्येदत्वायपात्तंविपरेतनः इतिमंत्रेणः
अपवध्वत्यवान्काम्भिद्वस्तमतयापमाउरदृश्वा
नुमागम्लोहिता आनुउरूयमत्तोमावस्तीर्यो उ
पवेशयेत्वरोवा जोंईहगावोनिषदलिस्वाहा ई
हपुरुषः ईहोमहस्टषिगोयजरहपुरुषानिषि
दर अत्रयमिष्टकातल्होमः जोंअग्नयेश्रीष्टकातेस्वा
हा इदंमग्नयेः श्रीष्टकातेस्कावाशिष्टाज्यप्रोक्षणी

पात्रेमक्षेपः अपचरोमः अस्रगी-चाम्रघः कार्तुकः। त
तः आचमं संविवाहहोमकर्मप्रतिष्ठा वैईदंपू
र्णपात्रंप्रजापतिदैवतंअमुकगोत्रायअमुकशर्मणो
आत्मयंदक्षिणादानुभ्यमहंसंप्रददेत ओंस्वस्ति वा
चनं। ब्रह्मग्रंथिविमोक ओंसुमियानआपोओष
धयसंतइतिपवित्रेगृहित्वाप्रणीताजलेनशिर।
संप्रोक्षयः ओंदुमित्रीमस्तमैसंतयोमनद्विषंचव
यंद्विष्मतोदेवान्यमप्रणीताजलंन्यूक्षीकुर्यात्ततः।
स्रुवंकमेणवह्निरुत्थायाज्येनाभीधार्यहस्तेनवज्रह
यात्तत वहीहोमः। तत्रकर्मः ओंदेवागात्रविदोगात्र
विदागात्रमितमनसंतः ईदंदेवायज्ञेस्वाहा वा
तेधात्वाहा तत ओंप्रायवेधदक्षिणाहस्तेनश्रु
वेवस्यवेधांपुष्पफलेपूर्णाहुतिंकुर्यात तत्रमंत्रः
ओंमूर्द्धानंदिवोरंतिपृथिव्यावैश्वानरमृतआजात

ॐ मज्निर्केविधं साम्राज्यमिति षिजनानाभिस्नपनार्चनं
वि॰ तदेवायस्वाहा। ईदंमन्त्रेः ततोपविश्यसुवेणाभस्मा
दृ॰ निनियटक्षिणानासिकयाग्रहितभस्मनाआयुषंकृ
ण्मीत ओंत्र्यायुषंजमदग्नेरितिदक्षिणेकर्णेओंत्र्यं
णवधरअलललाटेआयुषंजामदग्नेरितिललाटेओंत्र्य
म्बकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनमितिग्रीवायांअपिआयुषंकृण्मीत तवतनो
इत्यस्यस्थानात्रयेइतिविशेषः ततःआचामनशं
खस्थमीश्वरमेमनसिंदुरकांशंवरकन्यकांततोन्ये
रपिप्रतिवहितदृष्टिस्त्रिपुरुषैः सिंदूरंकांशीजा।
म्यवचनंचंवरकुर्यात् उत्तमस्त्रीयाः अथवोद्वाहतोमंत्र
अथवेदितोमंडपमागच्छतादिजटशंतातस्त्रीरा
त्रमध्यालवणंशिनोअधणायिनोनिद्रायेमेयनौवध्र

वरभवतः इतिविद्याऽपयतीसमाप्तश्रभं १ ॐ यंधं
प्रवेयांतविदोवदंतिपरमंप्रधान्यंपुरुषंतथान्येवि
ष्णोर्जगत्कारणमीश्वरंवातमेनमोविधूविनाय
नायः श्रीमत्पंकजविष्टरोऽरिभवोवापुर्मर्दोनल
ंचंद्रोभास्करवित्तपालवरुणःप्रेतोधिपतिश्चडाः
पद्मोनलकुवरःसुरगजश्चिंतामणिंकौस्तुभो
स्वामीशक्तिधरश्चलांगलधरःकुर्वंतुनोमंगलं १
गौरीश्रीरितिश्चकांतिसुभगाननाश्चवेलासुधासावित्री
चसरस्वतीचसरमीसत्यवतांधतीसत्यजीववतीस
रूपाभगिनीसीतांजनीशेपटीवेलाजांबुनिधेसमीनः
मकराः कुर्वंतुनोमंगलं २ नेत्राणांचतृतीयंशुभंपश्चपा
तेरग्निचयंपायनंयद्दिसोःश्रपदत्रयंत्रिभुवनंस्वा

ॐ
वि० ३
ता

तंचरामत्रयंगंगावाहपथत्रयंसुविमलंवेदत्रयंब्रात्र
यंसंध्यानांत्रितयंद्विजैरभिहितंकुर्वंतुनोमंगलं ३।
वाल्मीकिःसनकःसनंदनमुनिर्व्यासोवसिष्ठोभृगुः
जाबालिर्जमदग्निरात्रिभजनकोगंगाधरोगौतमः।मां
धाता त्रयार्यमावेणासगरोधन्योदिलीपोनलः।पुरा
योधर्मसुतोजनाश्रितनृहोकुर्वंतुनोमंगलः ४ श्वश्वा
त्थोवटवृक्षचंदनदरूमंदारकल्पद्रुमोजम्बूनिम्बकदं
बनृतसरलावृक्षाश्चयेक्षीरिणः सर्वेतेफलमिश्रिता
प्रतिदिनंवैराजितराजीतेरम्यैत्रैरयंसनंदनवनं
कुर्वंतुनोमंगलं ५ गंगासिंधुसरस्वतीचयमुना गोदा
वरीनर्मदा कावेरीसरजूर्महेतिनयाचर्मन्वतीवे।
दिकाक्षिप्रावेत्रवतीमहासुरनदीख्याताचयाजंडकी

पूर्णिपूरीजलैः समुद्र सहिता कुर्वंतु नोमंगलं ६ गंगा
गोमति गोमति गणपति गोविंद गोवर्द्धनो गीता गोमय।
गोरजा गिरिसुता गंगाधरो गौतमः गाय चीगरुडो गदाजि
रिगजा गंभीर गोदावरी गंधर्वमद गोपगोकुल रक्षणाः कु
र्वंतु नोमंगलं ७ लक्ष्मी कौस्तभपरिजातकसुराधन्वं
तरिश्चंद्रमाः गावः कामदुधासुरेश्वरगजारंभादिदेवां
गणा श्चत्वसप्तमुखोसुधाहरिधनुः शंखोविषोक्षनिधेः
रत्नानीत्यनुदैशं प्रतिदिनं कुर्वंतु नोमंगलं ८ ईसु
कंवरमंगलाष्टकमिदं सचिंत्यनाभिस्थिते गंगासागरसंगमे
प्रतिदिनं कुर्वंतु नोमंगलं ९ इति कालीदासविरचिते
मंगलाष्टकसंपूर्णं॥ आशिर्वादश्लोकाः अभिनवष
ननीलः श्रीमुखास्यदलोलस्मितकलितभालश्यामल
दारमालाः विदलितरिपुजालः पुन्यकारुरूपशीलस्मि

भवनंपरिपलपातुः गोपालः ॥ १ ॥ दिव्यंवारिकपं
पातःसुरधनिमौलकपंपावकोदिव्यंतद्विलोचनं।
कपंमहोद्विव्यंसर्वांगेव ॥ यस्माद्यतविधौत्वयाय
मुखितोत्तरः परित्यजमित्यगैलमुवाविहिस्यल
पितः शंभुः शिवायास्तव ॥ २ ॥ कस्तूरितिलंकंललाट।
पटलेवक्षस्थलेकौस्तुभंनासाग्रेगजमौक्तिकंकर
तलेवेणुकरेकंकणं ॥ सर्वांगेहरिचंदनेनकलितं
कंठेतुमुक्तावली गोपिभिः परिवेष्टितोविजयते गोपा
लचूडामणिः ॥ ३ ॥ ध्यायेद्विवक्षवटकोमुखपाणिपद्मे
प्रेखन्नेवांमुदयविलोकिकायाः ॥ त्वंपातुमंजरी।
तपल्लवकर्णपूरलोभभ्रमरविभ्रमभ्रूकटाक्षः ॥ ४ ॥

मानंदनंदिहसालतमरुजरवाहतकौमारवर्हिचमा
त्मासाग्ररंध्रविशत्तिफणिपतौभोगसंकोचभीजि॥ गे
गाजौंद्विनालिमालासुरभितकुकुभस्नाउवैश्वलपायो
र्वेनायकाघ्रिरंघोवदनविधुतपःपातुचीत्काारवायुः॥५॥
जामातकंयसेकिंगलभुजगभयाज्जमसेकिंसनिद्रःकिं
प्रसेदाग्निदोषातुलकिमुतचमूछिमेशीतनाथः॥ वक्ष
स्लेकंकरोयंत्रुटत्तिशिवकयेनास्तिमप्तारमेरुवंजोगी
जौरीसखीभिःपरिगायमयेलज्जिताःपातुशंभुः॥६॥ ये।
न्योत्पत्यमत्तमंदाजिरिःछत्रिक्तंजोलगतुर्वेनमाला
वलसुरभिःकापाईशोषिक्ताःक्षत्याटणिपटा।
निपेनवसुधावक्षोवलिलितपासोवःपातुयुजेयु
जेयुजेपतिस्त्रैलोक्यनाथोदमिः॥७॥ इतिश्रीशिव

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ चतुर्थिकर्म्म ॥ तत्रपारस्करसूत्रं ॥
वि० चतुर्थ्यामपराह्णेऽग्नेरुत्तरतोऽग्निमुपसमाधाय दक्षि-
अ० णतोवस्त्रासनमास्तीर्य जानूदपात्रेपतिरापः
स्थालिपाकंश्रपित्वाज्यायाराज्यभागौविष्याज्या
हुतिर्जुहोतिविवाहदिनमारभ्यचतुर्थीतिथौचतुर्थ
दिनेत्रपराह्णेः पञ्चमेयामेस्तात्कर्मकुर्यात तत्रादौ।
इषयोरुत्सादनपूर्वंस्नानंकारयित्वागणेशंगौर्यौ
पूजयेत् यथा श्रद्धेऽमुककर्म्मणासपत्नि कोऽहं
कर्त्तव्येमारणविवाहांगचतुर्थिकर्म्मणाःपूर्वांग
त्वेनभगवतोगणपतेयथामिलितोपचारैःपू
जनंकरिष्येत्योंतत्सत्प्रकारेणागणेशंपूजय।

गृह्याग्न्यारे पंचभूसंस्कारपूर्वकमग्निसंस्थापनशिव
नामाग्निमावहावसथगोवरणम् अमुकोऽहंकरिष्यमा
णविहंगयज्ञुर्यिकर्मणीत्काताकृताक्षेत्रणायवसगा:
पजनंवरीचकरिष्ये इतिसंकल्प संपूज्यदृगयागा
ता अथेहसपत्निकोऽहंविवाहाग्नयर्थिकर्म्मचकरीष्ये
पत्नी v इत्याद्यानंकृत्वाग्नीन्: चतुर्थिकर्मणोऽपक्षे तत्रप्रजा
पतीमिंद्रमग्निसोममग्निंवायुरर्यमंयेऽमेसंगंधर्वा
आज्येनप्रजापतीवरुणंशेयेगग्निंष्टकांश्रग्निंवायुं
सूर्यंमग्नीवरुणमग्निंसवितारंविसृष्टिंप्रजानमरुतं
स्वर्कानवरुणमदितिंप्रजापतिंचाज्येनाऽहंपक्षेतत्तोऽवस्तोप
वेशनानंतरं अभिषेकार्थं उत्तरतदुरुपात्रंमग्निंव्याप्यःप्र

मिताम्रमासनाद्दिसंचरुकर्म कार्यं ततोमध्यिस्तेप्र
ज्यः थलानाराथश्चाधास्यवास्यभा गौहत्या भ्रात्येनपंचा
हुतीर्जुहुयात् यथाश्रयेत्यादीनोपंथानोपरमेष्ठीऋषिः
चिष्टकृद्गणिजोतरेधातातेमविनीयोग॥ ओंअग्नि
प्रायश्चितोतंरेधानोप्रायश्चित्तिरसिसर्वतयास्तानायकाम
उपदधावामियास्तेपतिघ्नंतन्वस्तामस्यैनाशयस्वाहा
ईदंमत्तये उदकपात्रेसंभवमक्षेपः ओंधायोमाय
श्चितोतंरेधानांमायश्चित्तिरसिसर्वतयास्तानायका
मउपदधावामियास्तेपतिजाघ्नंतन्वस्तामस्यैनाशय
स्वाहा ईदंवायवे॥ ओंसूर्य्यप्रायश्चितोः तंरेधानांमा
यश्चित्तिरसिसर्वतयास्तानायकाम उपदधावामि
यास्तेपतिघ्नंतन्वस्तामस्यैनाशयस्वाहा ईदंसूर्य्यो

य जैर्यंष्टमाप्रायश्चित्तेः लंदेवानांमार्यश्चित्तिरसिधा।
स्तास्त्वानायकाम उपदधावसियास्येघशोधीतस्त्वा
मस्यैनायस्त्वाहईरंगंधर्वपेः तातःस्यालियाकमा
जेनाभिधार्यस्त्वेषरायः जैमजातेस्त्वाहस्तासांवा।
माहतिनांशतस्त उदकपात्रैसंश्रवधारणीकोचिस्व
रूपाहःतातःश्रुरुशेषमादायन्वारभुः जैंश्रजेयोस्त्र
क्षतेस्त्वाहईतिहस्यामरायानवाहतिश्चाज्येनहु
तासश्रवमाशदिहणीपात्रेदर्वेकर्मकलाघृतसं
श्रवमुदपात्रमादाय वरोयहंहदकेनमहैनमभिषिंच
तीजैंयातेयतिश्रीमजाघ्रपशुघीश्चहघीयशो।
घीतातन्वजरंघीतातरणांकरोमीसाजीर्यंयमया

ॐ सत्रस्यैवयज्ञः इतिनामदेयः अथयूपाशेषंचक्रमाद्
वि॰ यवध्रप्राशपतिप्राशोसेप्राणान्संदधामि इतिमंत्रजा॰च
३५ विः षड्छेदः षष्ठ्यैवाग्नेयेप्राशनेविनियोगः ओं
प्राणेप्राणान्संदधामि अस्थिभिरस्थीन्मांसेमांसि
नित्यावयमितिसक्तमाग्यति अत्रशिष्टाघा
रद्वंपात्योरन्योन्यंकंकरीनिर्मीकः अथत्सयंथिमो
क्षयतोदक्षिणासंकल्पः आचार्यायधास्यमाच्छ॰
स्याःभिषेकशिल्पकमंत्रपाटादीकारयेत् इतिविधा
नपद्धतिचतुर्थिकर्मक्रमम् ॥ लेखन १६४५ श्रा॰ शु॰ १५

॥ अथार्कविवाहः तत्रौषधिवाहात्पूर्वं कस्मिंश्चिच्छुक्लपक्षाधिकव्यवहि जेरविभास्करे शनिवासरव्यतिरिक्तवासरेऽन्यस्मिन् शुभनक्षत्रे शुभतिथौ यौथ्यानुकूल्या दिसहितो शुभदिने प्राच्यामुदीच्यां वा फलपुष्पान्नादिपूर्णकोऽर्कसविधे गत्वा तत्र स्नात्वा शिलां निर्म्माय अर्कसमिपमुपविश्यार्कविवाह सामग्रीं सम्यग्गणेशं पूजयेत् अथेहामुकोऽहमर्कविवाहकर्म्मणि निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं तथा श्रीसूर्यनारायणप्रीत्यर्थं च गणेशपूजनं करिष्ये प्रधानसंकल्पं अथेहेत्यादि अमुकोऽहममुकगोत्रोत्पन्नोऽमुकशर्मा वा वर्म्मा वा गुप्तो वा दासो वा ममात्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्तये इहामुष्मिन् जन्मनि सकलदुरितक्षयद्वारा श्रीसूर्यनारायणप्रीत्यर्थं शुभफलप्राप्तये यथाविधिविधानतः अर्कविवाहाधिकारसिद्ध्यर्थं अर्कविवाहकरिष्ये तत्रादौ निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशपूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन मातृपूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन वसोर्धारां करिष्ये तदङ्गत्वेन नान्दीश्राद्धं करिष्ये तदङ्गत्वेन पुण्याहवाचनं करिष्ये तदङ्गत्वेन नवग्रहपूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन आचार्यपूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन कलशपूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन षोडशमातृकापूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन सप्तघृतमातृकापूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन सप्तधान्यमातृकापूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन सप्तलवणमातृकापूजनं करिष्ये तदङ्गत्वेन आचार्यपूजनं वरणं च करिष्ये ततो वरमर्कं प्रार्थयेत् शिलोदोऽपि समाच्छादयामहि गोरवेष्टनीयोद्वाहनदोषनिवारणमुखंकुरु सूर्यमर्कं प्रार्थ्य ततोऽर्कं दर्भासनसहितमर्कमाधाय आकृष्णेनेति पाद्यादिभिः सम्यगावस्त्रस्थाप्यार्कमावेष्य आपोहिष्ठादिमन्त्रैरभि

प्रतिष्ठापयतारिमिः संस्रज्य आचार्याऽयमागोऽत्वाऽन्यत्पागंगुर्य्यो
ग्रश्रयेऽपादिश्वोविवाऽकर्म्मणाऽग्रत्येत्तच प्रजापतिमिन्द्रम
ग्निसोमंरुद्रस्पतिंअग्निंश्रायिंवायुंसूर्य्यंप्रजापतिंराजेहंपत्ये
प्रधानहोममंत्रौ उभंगोमिरंगिरोमत्तमांगोभगऽमेदर्षमशांति
नापजनेमिचोनुदमतीऽवनीतिऽस्पायेवाजयास्त्रिवाजोस्मान
ईंऽस्पायेऽएमेगावामवामायवयंसंप्रथमामेहेतम
समर्यमांमंदस्वयेदेवंऽत्वांपिवस्मानऽइमंयज्ञं ततोव्यस्तस
मस्तव्याहृतिभिर्जुहुयात् ऊंभूःस्वाहाऽइमंयायेऽऊंभुवःस्वाहा
ईंयापवेऽऊंस्वःस्वाहाऽइंसूर्य्यायऽऊंभूर्भुवःस्वःस्वाहाऽइंमजा
पतयेततोभूरादिनवाऽहुतीर्होमंविधाय पूर्णपात्रदानांतकर्म
समाप्यब्रह्मैप्रदक्षिणीकृत्यमार्ष्टियेत् मयाकृतोमिदंकर्मस्वावरं
ब्रह्मणाकृतमब्रह्मैतत्सर्वंनिवेदितामस्तुमर्हसि इतिसमार्प
णंकृत्वोपविश्यब्रह्मप्रतिष्ठांसूर्य्येविसृज्य आचार्यायगो
ब्रह्मटक्षिणांदद्यात् अन्येभ्योपिब्राह्मणेभ्योयथाशक्तिदद्यात् पूजो
पकरणानिआचार्यायैवदद्यात्नचतुरुपं ब्रह्मैऊंभाब्रह्मत्येत्

तिपठित्वा ॐ अनयाभव इति चर्म्मेषु ततः कौप्रतिमा
दानप्रतिमादानमतिष्ठासिष्यन्ते इदं सुवर्णं निष्कपात्रमर्घ्यं च
प्रतिगृह्यतां इति दत्वा अभिषेकतिलकमंत्रपाठपूर्विका
र्घिवा पयासुरं विष्णोरिति विष्णुप्रतिमाधिवासपद्धतिः वै
श्यस्य विष्णुप्रतिमादानविधिश्च समाप्तश्चुभम